

BOEKEL BELEVEN – PROGRAMMA VRIJETIJD 2025-2035

HET BELANG VAN TOERISME, RECREATIE, KUNST EN
CULTUUR IN DE GEMEENTE BOEKEL

December 2024

**GEMEENTE
BOEKEL**
gastvrij & actief

GINDER
komt het tot leven

VOORWOORD

Welkom in de actieve en gastvrije gemeente Boekel

De gemeente Boekel wil een aantrekkelijke gemeente zijn, een gemeente waar iedereen graag verblijft en zijn of haar vrije tijd doorbrengt. Er is een rijk cultureel leven en daar mogen we trots op zijn.

De gemeente Boekel is een kleine gemeente met een groot verenigingsleven. Veel van onze inwoners en ondernemers zijn actief op het gebied van kunst, cultuur, toerisme en/of recreatie. Wij zien dat prachtige activiteiten georganiseerd worden door onder meer culturele verenigingen waarbij vrijwilligers aan de basis staan. Vrijtijdsbesteding is belangrijk voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling en draagt bij aan een levendige, vitale gemeenschap. Daarom willen we als gemeente vrijtijdsbesteding ondersteunen en hebben we dit document opgesteld.

Bij de totstandkoming van dit programma was de betrokkenheid hoog. Veel inwoners hebben de enquête ingevuld en tijdens de bijeenkomst met belanghebbenden was het enthousiasme groot en de passie voelbaar. We willen iedereen die heeft meegedacht en bijgedragen aan dit programma van harte bedanken, alleen zo komt een gezamenlijk plan tot stand.

We hebben bewust gekozen om de onderwerpen kunst, cultuur, toerisme en recreatie te bundelen. Recreatieve en culturele voorzieningen zijn voor iedereen. Daarnaast toont onderzoek aan dat meer dan 60% van de omzet van recreatieve bestedingen van inwoners

zelf komt. Hetgeen wordt georganiseerd in onze gemeente trekt niet alleen inwoners maar ook bezoekers en toeristen van buiten onze gemeente. Door de samenwerking te zoeken tussen de onderwerpen ontstaan kansen en nieuwe initiatieven. Zij kunnen elkaar aanvullen en versterken.

Wij bieden u hierbij het programma *'Boekel Beleven – Programma Vrijetijd 2035'* aan. We zijn trots dat we met dit nieuwe beleid werken aan een goede balans: behouden waar we trots op zijn en vernieuwen daar waar nodig om de gemeente Boekel nog meer op de kaart te zetten. We willen beter zichtbaar maken wat in al onze kernen gebeurt en wat ons bijzonder maakt. Daarbij zetten we in op meer samenwerking en verbinding.

De gemeente Boekel: een gastvrije en actieve gemeente voor inwoners en bezoekers!

Ben Brands
Wethouder Kunst & Cultuur

Jeanne van Eert
Wethouder Toerisme & Recreatie

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en uitgangspunten	5
1.2	Proces om te komen tot deze visie	6
2	Sector in beeld	7
2.1	De maatschappelijke waarde van onze vrijetijdsbesteding	8
2.2	Aanbod analyse	9
2.3	Belangrijke doelgroepen	11
3	Perspectief	12
3.1	Trends en ontwikkelingen toerisme en recreatie	13
3.2	Trends en ontwikkelingen kunst en cultuur	14
3.3	Wat vinden de eigen inwoners?	15
3.4	Samenvattende analyses	16
4	Visie	18
4.1	Onze ambitie	19
4.2	De strategieën in beeld	20
4.3	Organisatie en financiën	25
5	Bijlagen	26

1

Inleiding

1.1 AANLEIDING EN UITGANGSPUNTEN

De gemeente Boekel is een plattelandsgemeente in het oosten van Brabant, gelegen aan de rand van de Peel. Binnen de gemeente liggen de drie kernen Boekel, Venhorst en Huize Padua. De inwoners van de kernen zijn trots op hun dorp en er is sprake van een hoge sociale samenhang. Ook is er een actief verenigingsleven, waarbij veel evenementen georganiseerd worden, zoals verschillende activiteiten tijdens Carnaval en BoeCult.

Doel van deze gecombineerde visie

De beleidsonderwerpen kunst en cultuur en toerisme en recreatie vertonen in de gemeente Boekel veel overlap. Zowel inwoners als toeristen maken in hun vrije tijd gebruik van de recreatieve en culturele voorzieningen in de gemeente. Toeristen komen naar de gemeente vanwege het aantrekkelijke aanbod, waar kunst en cultuur een belangrijke rol in speelt. En andersom zijn inwoners veelal betrokken bij kunst en cultuur en maken zij net zo goed gebruik van toeristisch-recreatieve voorzieningen als fietspaden en bijvoorbeeld paintball. Oftewel datgene wat mensen (inwoner of toerist) in Boekel²⁾ in hun vrije tijd doen, bestaat voor een groot deel uit het recreatieve en culturele aanbod. De komende jaren wordt dit aanbod steeds belangrijker, zeker gezien Boekel momenteel de sterkst groeiende gemeente in Brabant is¹⁾. Gezien de overlap in beide onderwerpen, en het feit dat er geen (actuele) visie op de onderwerpen is, is het een logische stap om een samenhangende visie op deze onderwerpen op te stellen. Het betreft een visie op hoofdlijnen, met oog voor concrete kansen en uitwerkingen.

1. Bron: <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4532941/achttien-miljoen-mensen-in-nederland-bekijk-hier-de-groei-in-jouw-gemeente>

2. Wanneer het in deze visie over Boekel gaat, wordt hiermee de gehele gemeente Boekel bedoeld, dus de drie kernen Boekel, Venhorst en Huize Padua.

Deze visie is ontwikkeld vanuit de volgende uitgangspunten:

- › **Niet voor, maar door stakeholders.** We vinden het belangrijk dat de visie samen met verschillende stakeholders is vormgegeven. Dit levert de meeste input op en zorgt – naast draagvlak – ook voor eigenaarschap. Zeker in een gemeente als Boekel waar mensen elkaar goed kennen en de sociale cohesie hoog is, is het belangrijk dat stakeholders zich in deze visie herkennen.
- › **In samenwerking met de regio.** De gemeente Boekel is een trotse en zelfstandige gemeente, maar ziet ook het belang van samenwerking met de regio. Zodat ze als gemeente niet alles zelf hoeven te doen, maar slim profiteren van alles wat er rondom Boekel georganiseerd wordt. Van belang is het om als gemeente aan te sluiten bij de regio waar mogelijk en uit te blinken op onderscheidende aspecten.
- › **Denken vanuit kansen, rekening houden met trends en ontwikkelingen.** Er komt de komende jaren veel op de gemeente af, maar ook op ondernemers, organisatoren en andere organisaties. Diverse transities, zoals de energietransitie en de mobiliteitstransitie, toenemende regelgeving en demografische ontwikkelingen. Daarom houden we in deze visie rekening met relevante trends en ontwikkelingen die we in de sector en in het land zien gebeuren. Hier proberen we zoveel mogelijk op in te spelen door de kansen te beschrijven die er liggen om de vrijetijdsvoorzieningen en het aanbod in Boekel optimaal te ontwikkelen.

1.2 PROCES OM TE KOMEN TOT DEZE VISIE

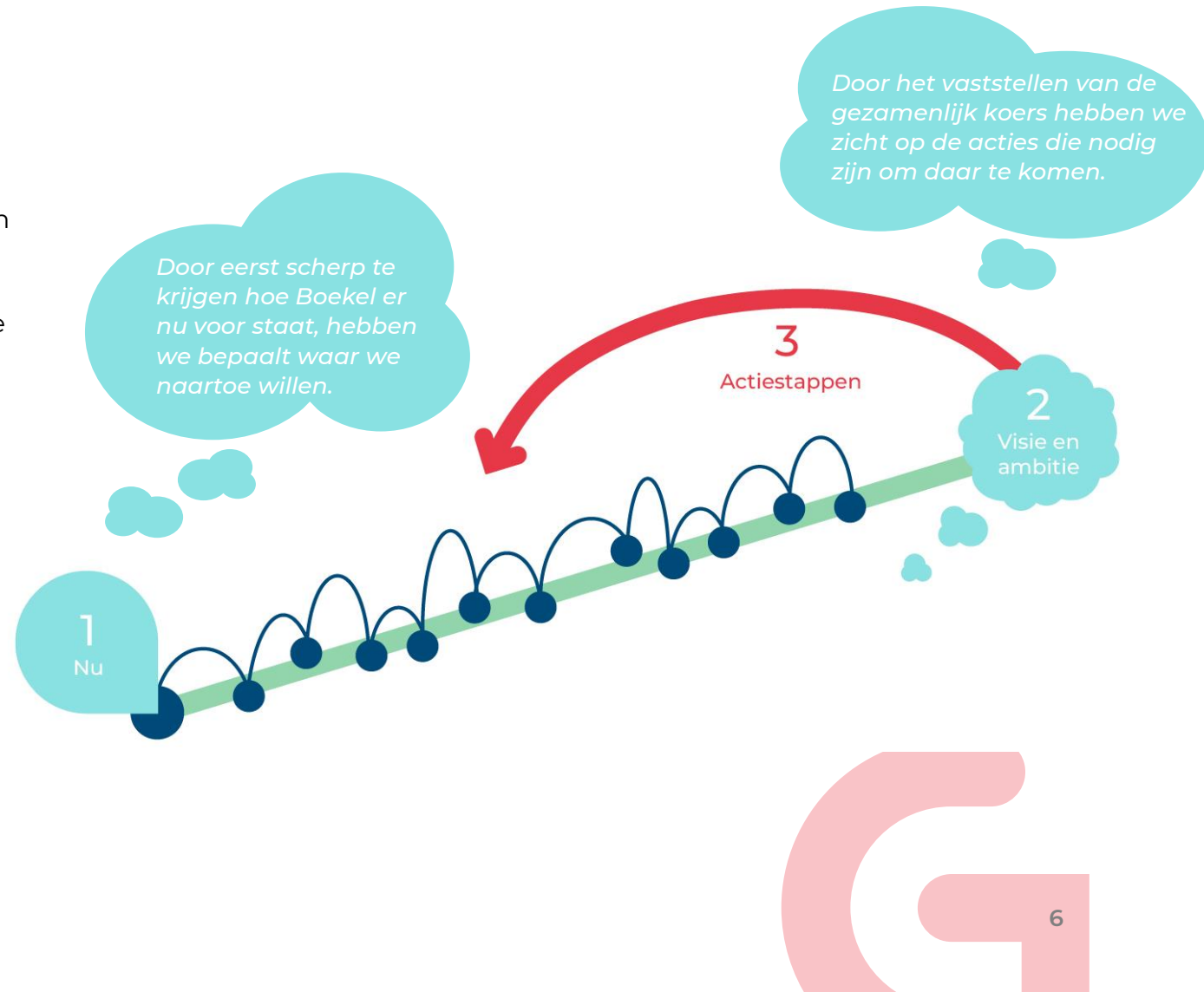
Proces

Deze visie is opgesteld in samenwerking met ondernemers, toeristische organisaties, culturele instellingen, inwoners en andere betrokkenen. De gemeente opereert immers in een speelveld met veel verschillende actoren die allemaal belang hebben bij een florerende vrijetijdsector. Alleen een gezamenlijk traject werkt zodat draagvlak en goede energie ontstaat.

Allereerst heeft een schouw door de gemeente plaatsgevonden, een startgesprek met de betrokken ambtenaren en het college van B&W. Vervolgens is de huidige situatie in beeld gebracht. Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande beleidstukken en onderzoeken (zie bijlage 1), aangevuld met analyses en de expertise van Ginder. Deze eerste bevindingen zijn gedeeld en verrijkt tijdens een brede bijeenkomst met de sector in mei 2024 (zie bijlage 2). Daarna zijn nog enkele verdiepende interviews gehouden met:

- › Bestemming Noordoost-Brabant
- › BoeCult
- › Huize Padua
- › Fanfare Echo der Peel
- › Boekels Ven
- › HISWA-RECRON, ondernemersorganisatie voor bedrijven in de recreatie.

Op 10 september is een themabijeenkomst met de gemeenteraad georganiseerd, waar de raad is bijgepraat over de richting van de visie. Opmerkingen en aandachtspunten die hier naar voren kwamen zijn verwerkt in deze voorliggende visie.

2

Sector in beeld

2.1 DE MAATSCHAPPELIJKE WAARDE VAN ONZE VRIJETIJD SBESTEDING

Het ontwikkelen van vrijetijdsvoorzieningen en -aanbod wordt steeds vaker ingezet als een middel om bredere maatschappelijke doelen te behalen. Het heeft naast een economische waarde ook een verbindende en sociale rol.

Vrijetijdseconomie levert een grote bijdrage aan het **Bruto Nationaal Product**, het zorgt voor werkgelegenheid en de inkomsten uit toerisme dragen ook bij aan diverse voorzieningen. Daarnaast levert het een belangrijke bijdrage aan ons **Bruto Nationaal Geluk**. Een kwart van onze tijd bestaat uit vrije tijd¹⁾. Mensen hebben een vakantie of (mid)dagje uit af en toe nodig om de dagelijkse drukte achter zich te laten en weer even op te laden.

Een vitaal voorzieningen niveau voor vrijetijd en cultuur is bij uitstek een goed middel voor het op peil houden van het **voorzieningenniveau**. In Nederland is de afgelopen jaren een grote afname van voorzieningen in kleine dorpen en kernen te zien, zoals supermarkten en andere detailhandel. In de gemeente Boekel is deze afname momenteel nog beperkt, maar vanwege het rijke aanbod en de kleine gemeenschap ligt het risico wel op de loer dat dit de komende jaren afneemt.

Ook spelen vrijetijdsvoorzieningen een belangrijke rol bij het **beschermen van de natuur**. Lange tijd was de tendens dat het een negatief effect op de natuur had vanwege de druk op de natuur, maar onderzoek toont aan dat er juist een positieve invloed is op de natuur²⁾. Zo is er in veel toeristische regio's het besef dat ze afhankelijk zijn van kwalitatief mooie natuur en is er daarom ook meer aandacht voor.

1. Bron: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) (2020). De sociale staat van Nederland, geraadpleegd via <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/vrije-tijd/>

2. Bron: Centre of Expertise. Leisure, tourism & hospitality (CELTH) (2021). Maatschappelijke Waarde van Toerisme en Recreatie

Door herbestemming van erfgoed met een toeristisch-recreatieve functie of door inkomsten uit toerisme en recreatie te benutten voor instandhouding en restauratie van cultuur en erfgoed kan toerisme en recreatie een belangrijke bijdrage leveren aan het **behouden en/of versterken van cultuur en erfgoed**.

De **maatschappelijke waarde** van kunst en cultuur is groot. De Museumvereniging hanteert vijf waarden die gezamenlijk de maatschappelijke waarde beschrijven:

- Verbindende waarde; kunst en cultuur zorgt dat mensen op diverse manieren samenkomen- en werken.
- Collectie waarde; objecten en items worden bewaard, onderhouden en beschermd voor langere tijd.
- Educatieve waarde; door kunst en cultuur toegankelijk te maken voor een brede doelgroep draagt het bij aan (leer)ontwikkeling.
- Belevingswaarde; het aantrekkelijk tentoonstellen van kunst en cultuur is belangrijk en vraagt om een verhalende lijn.
- Economische waarde; kunst en cultuur draagt, mits goed ingezet, bij aan de (economische) vitaliteit van een regio.

Vrijetijdsvoorzieningen en (culturele) evenementen maken een gebied aantrekkelijker en interessanter voor **(jonge) mensen** om te wonen en werken. Dit vergroot niet alleen de werkgelegenheid, maar creëert ook een dynamische en levendige gemeenschap en een gebalanceerde demografie.

2.2 AANBOD ANALYSE

Het is belangrijk om een goed beeld te schetsen van het huidige aanbod op het gebied van vrijetijdsvoorzieningen. In dit hoofdstuk is een analyse gemaakt op drie beleidsgebieden: verblijfsrecreatie, dagrecreatie en het culturele aanbod.

Verblijfsrecreatie¹⁾

In 2023 waren er ruim 39.000 toeristische overnachtingen in Boekel²⁾. In de gemeente Boekel zijn er ongeveer 10 B&B's, enkele groepsaccommodaties en 3 minicampings te vinden. Dit zijn vormen van verblijfsrecreatie die relatief snel en makkelijk kunnen openen of stoppen. De enige grootschalige aanbieder van verblijfsaccommodaties is het Boekels Ven. Zij hebben plannen om de camping met chalets om te bouwen naar een bungalowpark. Met het huidige aanbod zal er vooral interesse zijn vanuit de leefstijlen Rustzoeker en Verbindingszoeker (zie volgende pagina voor meer informatie). Zij gaan voor een gemoedelijke sfeer en kiezen vaker voor rustige verblijfsrecreatie.

Dagrecreatie

Wandelen en fietsen zijn verreweg de meest populaire vormen van recreatie in de gemeente Boekel. De rust en ruimte in de gemeente maakt dit een aantrekkelijke plek om dergelijke routegebonden activiteiten te ondernemen, voor inwoners en toeristen. De nieuwe rondweg doorkruiste echter een heel aantal fiets- en wandelroutes, waardoor in het afgelopen jaar verschillende routes zijn verlegd en omgeleid. Naast de routegebonden recreatie zijn er ook locatiegebonden

1. Meer informatie over bezettingsgraden in bijlage 3
2. Bron: op basis van cijfers van de toeristenbelasting.

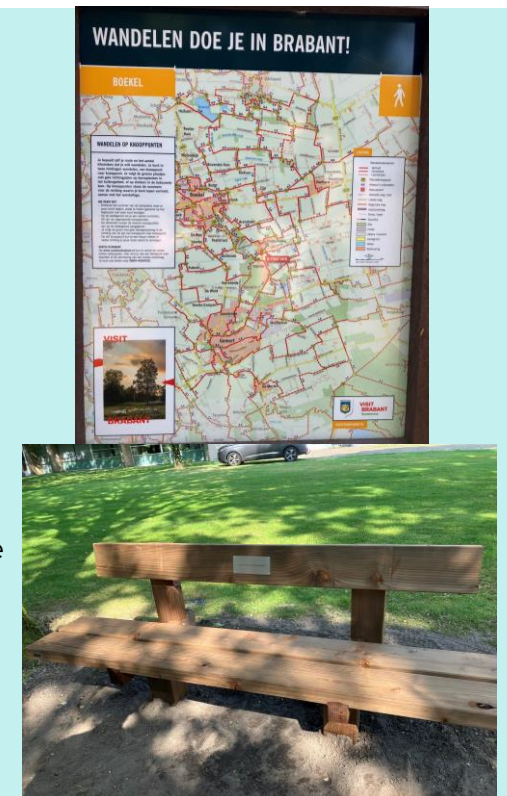
aanbieders te vinden. Daarbij is natuurrecreatie een belangrijke pijler, met de Perekker, de Voskuilenheuvel en het bosgebied rond Boekels Ven. Ander aanbod is wat meer gefragmenteerd gesitueerd binnen de gemeente, zoals de Paintball Games Venhorst, Crosscircuit Bezuidenhout of het Kabouterpad. In de regio is wel grootschaliger dagrecreatief aanbod te vinden, zoals pretpark BillyBird Hemelrijk en Dierenpark Zie-Zoo.

Levendig Landgoed Huize Padua

GGZ instelling Huize Padua heeft een gebiedsvisie ontwikkeld voor een toekomstbestendig bestaan van het landgoed. In deze visie wordt de hoofdfunctie als psychiatrische zorginstelling gecombineerd met openstelling van het landgoed voor recreanten.

Recreatieve ontwikkelingen op het landgoed

Huize Padua ziet vele kansen om het toerisme en recreatie voor de omgeving te versterken. Er lopen momenteel al recreatieve routes over het terrein en ze zien kansen om het terrein meer openbaar toegankelijk te maken inclusief passende recreatieve voorzieningen.

Cultureel aanbod

Culturele evenementen zijn goed vertegenwoordigd in de gemeente Boekel. Met, door vrijwilligers georganiseerde, evenementen als BoeCult, de Auwerwetse Boekelse Oogstdag, de carnavalsvieringen en andere kleinschaligere festiviteiten bestaat er een jaarrond programma. Op gebied van kunst en cultuur is het aanbod vooral gericht op cultuurparticipatie, zoals toneel-, zang-, muziek- en andere amateurkunstverenigingen. Daarvoor zijn de faciliteiten en accommodaties beschikbaar binnen de gemeente. De verenigingen kunnen terecht in de dorpshuizen, in Venhorst is er zelfs capaciteit voor een volwaardig theater. Cultuurhistorische activiteiten worden bijgehouden door een actieve heemkundekring en ook Museum de Kluis op Huize Padua draagt daar aan bij. Bijna al het aanbod op cultureel gebied wordt onderhouden en gerund door vrijwilligers.

Werkgelegenheid

In 2023 waren er in de gemeente Boekel circa 4.030 banen in totaal, waarvan 200 binnen het domein Recreatie & Toerisme (inclusief cultuur en horeca)¹. De directe werkgelegenheid is daarmee 5,0%, wat lager is dan het landelijke gemiddelde in de sector (6,6%). Dit is logisch te verklaren omdat er in Boekel veel met vrijwilligers gewerkt wordt en het commerciële aanbod relatief bescheiden is.

Afbeelding: Venhorst Klinkt

1. LISA 2023, het werkgelegenheidsregister van Nederland
PROGRAMMA VRIJETIJD

2.3 BELANGRIJKE DOELGROEPEN

De belangrijkste doelgroep van de gemeente is de eigen inwoner en de regio inwoner. Ruim 60% van de recreatieve bestedingen wordt namelijk gedaan door de eigen inwoners en zo'n 30% door inwoners uit omliggende gemeenten (bron: Koopstromenonderzoek 2021). Voor culturele voorzieningen zal dit vergelijkbaar zijn of zelfs een groter aandeel van de inwoners uit Boekel. Daarnaast zijn er ook nog de verblijfgasten die op een camping of B&B in Boekel (of de regio) verblijven. De belangrijke doelgroepen beschrijven we aan de hand van kenmerken van de Leefstijlvinder. Meer informatie over dit model is te vinden in bijlage 4.

De Verbindingszoekers

Het huidige aanbod in Boekel sluit over het algemeen al goed aan op de wensen van de Verbindingszoeker. Zij zijn graag in de natuur en maken veel gebruik van de wandel- en fietsroutes in de gemeente. Daarnaast combineert de Verbindingszoeker dergelijke routegebonden activiteiten graag met het bezoeken van (streek)musea. Een bezoekje aan Museum de Kluis is dus zeker interessant voor deze doelgroep. De Verbindingszoeker zet zich daarnaast ook graag in binnen het (culturele)verenigingsleven als vrijwilliger. Dat is iets waar de kunst en cultuur invulling binnen de gemeente Boekel ook op draait. De initiatieven komen vaak vanuit de eigen inwoners zelf en worden met hun inzet omhoog gehouden.

Ook bezoekt de Verbindingszoeker graag het theater of muziekoptredens. De programmering in de Horst en Nia Domo is daarom belangrijk om deze doelgroep te bedienen.

Ik ben op zoek naar een gemoedelijke en authentieke sfeer. De natuur intrekken doe ik graag om ook meer over de omgeving te ontdekken. Ik ben erg actief in het verenigingsleven en bezoek ook regelmatig een culturele voorstelling. Als ik op vakantie ga, verblijf ik graag in een B&B, lekker kleinschalig!

PROGRAMMA VRIJETIJD

De Harmoniezoekers

De Harmoniezoeker gaat liefst samen met het gezin op pad. Deze doelgroep zoekt dan ook activiteiten die voor het hele gezin leuk zijn. Op steenworp afstand van Boekel en Venhorst zijn bijvoorbeeld BillyBird Hemelrijk en Dierenpark ZIE-ZOO te vinden. Dergelijke activiteiten passen goed bij de voorkeuren van de Harmoniezoeker. Maar ook kleinschaliger aanbod waar gezinnen met kinderen zich kunnen vermaken vinden ze leuk, zoals een speeltuin of themaroutes in de natuur speciaal voor kinderen. Een passend voorbeeld in Boekel is de route bij de Perekker waar kinderen op een interactieve en digitale manier meer leren over het verhaal van de peelrandbreuk.

Ik vind het belangrijk om tijd met anderen door te brengen. Daarom ga ik graag samen met mijn gezin op pad om leuke dingen te doen. Gezelligheid met elkaar staat voorop. Dit zoek ik ook in het verenigingsleven van mijn dorp. Tijdens een vakantie slaap ik het liefst met z'n allen in een huisje op een vakantiepark, gezellig toch?!

3

Perspectief

3.1 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN TOERISME EN RECREATIE

In Nederland zijn een aantal trends en ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op toerisme en recreatie. In bijlage 5 is meer informatie te vinden.

› Demografische druk en hogere besteding 65-plussers

In Nederland is er sprake van vergrijzing (meer mensen van 65 jaar en ouder) en ontgroening (minder mensen t/m 18 jaar). De verwachting is dat de demografische druk in Nederland de komende jaren zal toenemen, dit geldt ook voor Boekel. In de meest recente CBS-cijfers over de inwonerssamenstelling van de gemeente Boekel blijkt dat de demografische druk iets hoger ligt dan gemiddeld in Nederland. Dit vraagt om een specifieke invulling van het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen. Daarnaast nemen de uitgaven van 65-plussers ook toe. Hun bestedingsvermogen is namelijk hoog. En er zitten steeds meer tweeverdieners bij ten opzichte van een aantal jaar geleden. Dit biedt ook kansen voor Boekel.

› We gaan vaker, korter en op wisselende momenten op vakantie.

De gemiddelde verblijfsduur per vakantie daalt. Dit geldt voor zowel het inkomende vakantieverkeer als het binnenlandse vakantieverkeer. Echter, mensen kiezen er wel voor om vaker op vakantie te gaan. Niet alleen in de zomervakantie, maar ook in het voor- en naseizoen. De coronapandemie heeft Nederlanders bewust gemaakt van de mogelijkheden in eigen land.

› Brede welvaart en inclusiviteit

In Nederland is sinds enkele jaren meer aandacht voor brede welvaart. Deze trend zet zich ook door in het toerisme en recreatie. Toerisme en

recreatie moeten niet alleen zorgen voor meer bestedingen, maar ook bijdragen aan de welvaart in brede zin. Denk bijvoorbeeld aan een hoog voorzieningenniveau tot aan maatschappelijk verantwoord ondernemen met de creatie van toekomstbestendige banen. Inclusiviteit is daarnaast een factor die belangrijk is voor een toekomstbestendig bedrijf en gastvrije regio.

› Authentieke beleving staat centraal

Mensen vinden het steeds belangrijker om echt uniek te zijn. Steeds vaker maken we écht onze eigen afweging, ook in het kiezen van onze vrijetijdsbesteding. In het aanbod is te zien dat er steeds nieuwe en bijzondere organisaties en bedrijven ontstaan, door die vraag. Mensen willen hun tijd steeds vaker zinvol invullen: veel doen in weinig tijd. Het vraagt om een intensieve beleving die relatief kort is. Het liefst ook nog binnen handbereik en in de buurt, waardoor cultuur, toerisme, sport en recreatie steeds meer worden gecombineerd. Het DNA van de regio is hierbij essentieel voor de authenticiteit en beleving en vormt steeds vaker de basis voor profilering en positionering, ook in de vrijetijdsmarkt.

› Transitie agrarische sector

Het leven is druk en hectisch. Er is steeds meer behoefte aan rust, vertraging, gemoedelijkheid en een groene omgeving. De trek naar - en de aantrekkelijkheid van - het platteland neemt daardoor toe. De transitie van de agrarische sector is gaande, om de primaire sector levensvatbaar en aantrekkelijk te houden. Door de aantrekkingskracht van het buitengebied, kan vrijetijdsaanbod bijdragen aan de transitie.

3.2 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN KUNST EN CULTUUR

In Nederland zijn een aantal trends en ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de kunst- en cultuursector. In bijlage 6 is meer informatie te vinden.

› Participatie en bezoek herstelt, maar blijft onder druk

De cultuurparticipatie in Nederland zakte tijdens de coronapandemie tijdelijk in, maar herstelde zich in 2022 bijna tot het niveau van voor corona (2018/2019). In 2022 bezocht 87 procent van de Nederlanders één of meerdere culturele activiteiten, bijna gelijk aan de 90 procent in 2018. Het aantal bezoeken per persoon bleef echter lager: 16 in 2022 tegen 18 voor corona. Erfgoedbezoeken zijn snel terug op niveau gekomen, terwijl kunstbezoeken, vooral film, nog achterblijven. Bibliotheekbezoek is ook nog niet volledig hersteld, met 34 procent in 2022 tegen 40 procent in 2018. De consumptie van cultuur, zoals lezen en muziek luisteren, bleef stabiel en vertoonde zelfs positieve trends richting digitale vormen. Ook actieve cultuurbeoefening vertoont tekenen van herstel, met hogere participatie in podiumkunsten en beeldende kunst in 2022 vergeleken met 2018.

› Toename financieel-organisatorische problemen

De culturele sector in Nederland kampt met financiële moeilijkheden door afnemende subsidies en stijgende kosten, verergerd door de coronapandemie. Ondanks de erkenning van de waarde van kunst en cultuur in onderwijs, mentale gezondheid, stedelijke vernieuwing en de lokale economie, dreigen bezuinigingen. Het Berenschot rapport 'In de schijnwerpers' toont dat de inkomsten van de sector minder snel stegen dan het BBP en de overheidsuitgaven. Door toenemende wettelijke eisen en regelgeving is professionele ondersteuning vaak noodzakelijk, maar onbetaalbaar. De zoektocht naar nieuwe verdienmodellen vraagt veel tijd en

PROGRAMMA VRIJETIJD

middelen, die er bij vrijwilligersorganisaties vaak niet zijn.

› Cultuur voor een bredere doelgroep toegankelijk

De afgelopen jaren is de 'cultuurparticipatie' toegenomen. Steeds meer mensen zijn geïnteresseerd in de cultuursector. De waarde van cultuur wordt vaker aangetoond en de kosten t.o.v. de baten worden positiever. Ook het feit dat mensen in hun vrije tijd graag betekenisvol recreëren speelt mee. Mensen willen ook in hun vrije tijd graag leren en deze nuttig doorbrengen. Cultuur helpt hierbij. De overheid, die de cultuursector de afgelopen jaren steeds vaker tegemoet kwam, speelt hierin een grote rol. Dat beleid is nu echter onzeker. Bij de vorming van het huidige kabinet is voorgesteld om de BTW op culturele activiteiten te verhogen. Dit zal juist gaan zorgen voor minder toegankelijkheid voor veel doelgroepen.

› Afhankelijkheid vrijwilligers is groot, binding neemt af

In de Nederlandse sector 'kunst en cultuur' neemt de ondersteuning door vrijwilligers af, ondanks een grote afhankelijkheid. Vrijwilligerswerk in de sector herstelde na de coronapandemie tot het niveau van 2012, maar de dynamiek is sterk veranderd waardoor er in aantallen meer vrijwilligers nodig zijn. Door latere pensioenleeftijden en meer zorgtaken neemt de tijdsinzet per vrijwilliger namelijk af. Ook bij jongere vrijwilligers zien we de nodige uitdagingen, met name dat ze sneller wisselen van organisatie en minder lang betrokken blijven. Culturele instellingen moeten daardoor nieuwe strategieën ontwikkelen om voldoende vrijwilligers te werven, opleiden en behouden. Wat echter wel opvalt is dat de vrijwilligersparticipatie in niet-stedelijke gemeente, zoals Boekel, hoger is dan in stedelijke gebieden. Dit komt met name doordat inwoners van niet-stedelijke gebieden elkaar beter kennen en meer betrokken zijn.

3.2 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN KUNST EN CULTUUR

In Nederland zijn een aantal trends en ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de kunst- en cultuursector. In bijlage 6 is meer informatie te vinden.

› Participatie en bezoek herstelt, maar blijft onder druk

De cultuurparticipatie in Nederland zakte tijdens de coronapandemie tijdelijk in, maar herstelde zich in 2022 bijna tot het niveau van voor corona (2018/2019). In 2022 bezocht 87 procent van de Nederlanders één of meerdere culturele activiteiten, bijna gelijk aan de 90 procent in 2018. Het aantal bezoeken per persoon bleef echter lager: 16 in 2022 tegen 18 voor corona. Erfgoedbezoeken zijn snel terug op niveau gekomen, terwijl kunstbezoeken, vooral film, nog achterblijven. Bibliotheekbezoek is ook nog niet volledig hersteld, met 34 procent in 2022 tegen 40 procent in 2018. De consumptie van cultuur, zoals lezen en muziek luisteren, bleef stabiel en vertoonde zelfs positieve trends richting digitale vormen. Ook actieve cultuurbeoefening vertoont tekenen van herstel, met hogere participatie in podiumkunsten en beeldende kunst in 2022 vergeleken met 2018.

› Toename financieel-organisatorische problemen

De culturele sector in Nederland kampt met financiële moeilijkheden door afnemende subsidies en stijgende kosten, verergerd door de coronapandemie. Ondanks de erkenning van de waarde van kunst en cultuur in onderwijs, mentale gezondheid, stedelijke vernieuwing en de lokale economie, dreigen bezuinigingen. Het Berenschot rapport 'In de schijnwerpers' toont dat de inkomsten van de sector minder snel stegen dan het BBP en de overheidsuitgaven. Door toenemende wettelijke eisen en regelgeving is professionele ondersteuning vaak noodzakelijk, maar onbetaalbaar. De zoektocht naar nieuwe verdienmodellen vraagt veel tijd en

middelen, die er bij vrijwilligersorganisaties vaak niet zijn.

› Cultuur voor een bredere doelgroep toegankelijk

De afgelopen jaren is de 'cultuurparticipatie' toegenomen. Steeds meer mensen zijn geïnteresseerd in de cultuursector. De waarde van cultuur wordt vaker aangetoond en de kosten t.o.v. de baten worden positiever. Ook het feit dat mensen in hun vrije tijd graag betekenisvol recreëren speelt mee. Mensen willen ook in hun vrije tijd graag leren en deze nuttig doorbrengen. Cultuur helpt hierbij. De overheid, die de cultuursector de afgelopen jaren steeds vaker tegemoet kwam, speelt hierin een grote rol. Dat beleid is nu echter onzeker. Bij de vorming van het huidige kabinet is voorgesteld om de BTW op culturele activiteiten te verhogen. Dit zal juist gaan zorgen voor minder toegankelijkheid voor veel doelgroepen.

› Afhankelijkheid vrijwilligers is groot, binding neemt af

In de Nederlandse sector 'kunst en cultuur' neemt de ondersteuning door vrijwilligers af, ondanks een grote afhankelijkheid. Vrijwilligerswerk in de sector herstelde na de coronapandemie tot het niveau van 2012, maar de dynamiek is sterk veranderd waardoor er in aantallen meer vrijwilligers nodig zijn. Door latere pensioenleeftijden en meer zorgtaken neemt de tijdsinzet per vrijwilliger namelijk af. Ook bij jongere vrijwilligers zien we de nodige uitdagingen, met name dat ze sneller wisselen van organisatie en minder lang betrokken blijven. Culturele instellingen moeten daardoor nieuwe strategieën ontwikkelen om voldoende vrijwilligers te werven, opleiden en behouden. Wat echter wel opvalt is dat de vrijwilligersparticipatie in niet-stedelijke gemeente, zoals Boekel, hoger is dan in stedelijke gebieden. Dit komt met name doordat inwoners van niet-stedelijke gebieden elkaar beter kennen en meer betrokken zijn.

3.3 WAT VINDEN DE INWONERS VAN BOEKEL?

Voor het opstellen van deze visie is een inwonersenquête gehouden, waaraan meer dan 200 respondenten hebben deelgenomen. De belangrijkste resultaten worden hier beschreven; meer informatie over is te vinden in bijlage 7.

Boekel is een actieve, gastvrije en zelfstandige gemeente

In de eerste plaats werden inwoners gevraagd om Boekel in drie woorden te omschrijven. Uit de reacties blijkt dat de kernwoorden van de gemeente, namelijk 'actief' en 'gastvrij', beide vaak terugkomen. Deze woorden benadrukken de dynamische en open sfeer die de inwoners ervaren in hun gemeente.

Een ander opvallend woord is 'veel', dat vaak betrekking heeft op het grote aantal activiteiten die worden georganiseerd in de gemeente. Dit suggereert dat er een breed scala aan recreatieve- en culturele activiteiten beschikbaar is, iets wat duidelijk gewaardeerd wordt door de inwoners. Bovendien wordt de zelfstandigheid van de gemeente vaak genoemd als een positief aspect, wat aangeeft dat de inwoners trots zijn op de autonomie en eigenheid van Boekel.

Fietsen en wandelen op één in vrijetijdsbesteding

Op de vraag wat bewoners vaak in hun vrije tijd ondernemen zijn twee activiteiten populair: wandelen en fietsen staan met stip op één. Het benadrukt tevens het belang van goed onderhouden en aantrekkelijke fiets- en wandelroutes binnen de gemeente. Het is daarom wel opvallend dat op dit moment 21% van de inwoners (zeer) ontevreden is over de wandel- en fietspaden, daarnaast gaf 38% aan neutraal te zijn in tevredenheid.

PROGRAMMA VRIJETIJD

Inwoners over het algemeen tevreden over het vrijetijdsaanbod

Over het algemeen is men tevreden, vooral wat betreft het aanbod van culturele evenementen. Dit suggereert dat het huidige beleid en de initiatieven op het gebied van (culturele) evenementen aansluiten bij de wensen en behoeften van de inwoners. Wel ervaren inwoners ook overlast van het geluid en de drukte, daarnaast vragen ze om meer diversiteit in programmering (muziekkeuze) van evenementen. Meer dan 60% van de inwoners geeft aan niets te missen in het huidige totale vrijetijdsaanbod, wat wijst op een breed gedragen tevredenheid. Echter, de 40% die wel iets mist, verwijst voornamelijk naar zwemmogelijkheden, goede fiets- en wandelroutes, een multifunctioneel natuur/wandelpark met diverse activiteiten en/of (binnen)speeltuinen.

Visie moet breed gedragen voordelen bieden

Inwoners benadrukken het belang van het versterken van het natuurlandschap, winkelvoorzieningen en de fiets- en wandelpaden in de toekomstige visie van de gemeente. Daarnaast beschouwt 24% van de respondenten het versterken van het (historische) verhaal van Boekel als een belangrijk punt. Dit suggereert dat er een sterke interesse is in het behoud en de promotie van het culturele erfgoed van de gemeente. Inwoners staan ook positief tegenover het aantrekken van meer toeristen; ruim 56% is het hier (helemaal) mee eens en 32% is 'neutraal'. Dit duidt op een open houding ten opzichte van toeristische groei, mits dit ook voordelen oplevert voor de inwoners. Het is daarom belangrijk dat zij meer profiteren van de voordelen van toerisme en recreatie. Momenteel zijn veel inwoners neutraal of zelfs ontevreden over de mate waarin zij profiteren van deze vrijetijdssector.

3.4 SAMENVATTENDE ANALYSES

SWOT analyse

Sterkte

- Landelijk, plattelandskarakter.
- Gastvrijheid en gemoedelijkheid.
- Sterk ontwikkeld verenigingsleven, o.a. carnaval, koren, theater
- Aanwezigheid meerdere (culturele) accommodaties: Nia Domo (incl. bibliotheek), gemeenschapshuis de Horst, voormalige Sint Jansschool, de Basement.
- Veel evenementen gedurende het hele jaar, zowel groot als klein.
- Ligging in nabijheid van drie grote steden.

Zwakte

- Accommodaties grotendeels verouderd, weinig budget voor vernieuwing/verbetering.
- Weinig verblijfs capaciteit en weinig diversiteit hierin.
- Ontbreken van een eigen toeristisch bezoekmotief, geen toeristische trekkers (bijv. op gebied van dagrecreatie). Er wordt nog teveel binnen de gemeentegrenzen gekeken en te weinig naar de regio (in de regio is veel interessant aanbod, wat Boekel niet zelf hoeft te hebben).
- Ontbreken van professioneel (aangestuurd) cultuuraanbod, aanbod erg afhankelijk van vrijwilligers/eigen inwoners.

Bedreiging

- Beperkte kritische massa, waardoor de drempel om iets te beginnen of uit te breiden vaak te hoog is. Dit komt mede door het versnipperde aanbod, waardoor het lastiger is om de kritische massa te bereiken.
- Niet-toeristisch gebruik van verblijfsaccommodaties.
- Vergrijzende bevolking (o.a. effect op vrijwilligers en draagvlak voorzieningen).
- Mogelijke bezuinigingen op lokaal niveau en btw-verhoging op landelijk niveau.
- Toenemende wet- en regelgeving en te kleine ambtelijke capaciteit waardoor ontwikkelingen (kunnen) stagneren.
- Oplopende kosten van beheer van accommodaties (o.a. (groot-) onderhoud, stijgende energieprijzen).

Kans

- Uitvoeren van visie de Groene Ladder (o.a. voor meer openbaar toegankelijke natuur, denk aan Natuurpark en Educatief Natuurcentrum de Perekker).
- Huize Padua doorontwikkelen voor meer publieke toegankelijkheid en beleefbaarheid.
- Transitie landbouw (omvorming en/of recreatief medegebruik plattlandsgebied).
- Mogelijke UNESCO status Geopark Peelhorst en Maasvallei/ ligging nabij Peelrandbreuk.
- Vertellen van de verhalen van het Land van Ravenstein.
- Kunst en cultuur inzetten om andere maatschappelijke doelen te halen en te integreren in het toeristisch-recreatief product, o.a. met kunst in de openbare ruimte, educatieve activiteiten en de profilering van de gemeente.
- Ruimte en draagvlak voor meer toerisme.

Confrontatiematrix

Groeien (SxK)

- › Ruimte benutten om een **groengebied** van omvang te ontwikkelen met recreatiemogelijkheden, waarin de Perekker, Boekels Ven en Huize Padua een plek krijgen. Zowel voor eigen (toekomstige) inwoners als bezoekers van verder weg.
- › **Routes** aanleggen en/of omleggen langs culturele instellingen, welke als pauzeplek kunnen fungeren.
- › Bijzonder **cultureel aanbod uitbouwen** zodanig dat dit ook voor bezoekers van buiten de gemeente interessant/extra bezoekmotief wordt bijv. door kunst in de openbare ruimte.

Versterken (ZxK)

- › Extra accenten in Groene Ladder waardoor dit gebied dusdanig aantrekkelijk wordt dat het ook nieuwe bezoekmotieven aanwakkert om het gebied te gaan bezoeken. Dit vraagt wel om bijzonder en onderscheidend aanbod (ligt in verlengde van strategie groeien).
- › Ondersteunen van professionalisering van ondernemers en organisaties om het aanbod in de gemeente te versterken.
- › Aanbod wat er is met elkaar verbinden.
- › Samenwerking met de regio meer opzoeken.

Verdedigen (SxB)

- › Zet in op het behouden van het huidige aanbod, door:
  - › Voldoende ondersteuning (professioneel, ambtelijk en financieel). Zo kunnen bedreigingen ondervangen worden.
  - › Te zoeken naar mogelijkheden om voorzieningen te bundelen of te zoeken naar andere vormen van exploitatie, met behoud van de functies (voorbeeld: het Kulturhus Holten).

Veranderen (ZxB)

- › Omvorming verouderde verblijfsaccommodaties en dagrecreatief aanbod naar kwaliteitsaanbod (bijv. kwalitatief goede horeca, bungalows) waardoor deze meer toeristisch en meer jaarrond benut wordt.
- › Capaciteit of financiële middelen beschikbaar stellen om culturele organisaties in stand te houden of door middel van een nieuwe commerciële exploitatie.

4 Visie

4.1 ONZE AMBITIE VOOR 2035

Boekel is een aantrekkelijke gemeente om te **recreëren** en **verblijven**, waar zowel inwoners als toeristen graag hun vrije tijd doorbrengen. We zijn trots op onze **gastvrijheid** en ons **actieve verenigingsleven**. Samen zorgen we ervoor dat er voor elke inwoner en toerist wat te doen is in Boekel, **van jong tot oud**. We beginnen bij de **basis**, zodat het aanbod wat we hebben behouden blijft. We koesteren onze **actieve gemeenschap, vrijwilligers en ondernemers**. We vinden het belangrijk dat **iedereen** mee kan doen en dat inwoner en toerist weet wat er te doen is in onze gemeente. We werken toe naar een **onderscheidend** profiel van Boekel, met elementen uit de Peelrandbreuk en kunst in het landschap. Passend binnen de regio en bij ons karakter.

4.2 DE STRATEGIEËN IN BEELD

Lange termijn
De komende
10 jaar

Middellange
termijn
De komende
5 jaar

Korte termijn
De komende
1 tot 3 jaar

Onderscheiden

Het onderscheidend
vermogen uitbouwen en
in de etalage zetten

- Onze inwoners
- Inwoners uit de regio
- Toeristen die al in Boekel zijn
- Nieuwe toeristen

Verbinden en versterken

Om ons aanbod toekomstbestendig en
aantrekkelijk te houden

- Onze inwoners
- Inwoners uit de regio
- Toeristen die al in Boekel zijn

Basis op orde

Om ervoor te zorgen dat het fijn wonen, werken en
recreëren is en blijft in Boekel

- Onze inwoners

Strategielijn 1. Basis op orde

Doel: tevreden en betrokken inwoners

De 'Basis op orde' richt zich op het orde houden van het vrijetijdsaanbod in de gemeente Boekel, om zo allereerst een aantrekkelijke gemeente om te recreëren en verblijven te zijn voor onze eigen inwoners. Dit betekent dat we aan de ene kant inzetten op het behouden van ons huidige vrijetijdsaanbod en aan de andere kant een slag maken met het op orde brengen van de recreatieve infrastructuur.

Wat gaan we doen?

- We zetten in op het behouden van ons huidige vrijetijdsaanbod door ondersteuning te bieden waar passend. We zien het belang van de (culturele) accommodaties primair voor onze eigen inwoners en daarnaast ook voor de bezoekers van buiten. Samen met accommodaties die een belangrijke bijdrage leveren aan het vrijetijdsaanbod, zowel voor onze inwoners als voor bezoekers, zoeken we naar manieren om toekomstbestendig te blijven of worden.
- Ook vinden we cultuurparticipatie van onze eigen inwoners belangrijk. We stimuleren het gebruik van lokale culturele activiteiten onder nieuwe en bestaande inwoners, zodat er ook voldoende nieuwe aanwas bij verenigingen is. En we blijven inzetten op cultuuronderwijs op scholen, zodat kinderen kennismaken met muziek, toneel, beeldende vorming etc.
- We koesteren de inzet en betrokkenheid van alle vrijwilligers in de gemeente Boekel. Om verenigingen en hun vrijwilligers te ondersteunen en professionaliseren organiseren we jaarlijks een

netwerkbijeenkomst over een relevant onderwerp. Hierbij denken we aan bijeenkomst rondom een thema, zoals fondsenwerving, regelgeving, etc. We peilen bij vrijwilligers welke behoefte er is voor bepaalde onderwerpen. We brengen de recreatieve infrastructuur op orde. Dit doen we door het onderhouden en, indien nodig, omleggen en aantrekkelijker maken van wandel- en fietspaden en routenetwerken. Hiermee houden we oog voor een van de belangrijkste recreatieve (maar ook duurzame) activiteiten binnen de vrijetijdsbesteding van onze eigen inwoners. Ook blijven we inzetten op het onderhouden van de kunstwerken in de openbare ruimte en het onderhouden van de speelvoorzieningen.

- Het aanbod wat we hebben moet ook digitaal gevonden worden. Dit doen we door de samenwerking met Den Bosch Region voort te zetten. We zien hier de meerwaarde van in, aan de ene kant omdat toeristen en recreanten niet in gemeentegrenzen denken en aan de andere kant omdat het kostenefficiënter is. Maar ook qua aantrekkelijkheid en aansluiting van het aanbod past Den Bosch Region het best bij onze eigen waarden. Daarom blijven we aangesloten bij Den Bosch Region met onze eigen pagina over Boekel. We zorgen ervoor dat de Boekelse pagina up to date is.

De uitvoering van deze strategielijn is een absolute **randvoorwaarde** om het aanbod in de gemeente op peil te houden. De volgende strategieën bouwen hierop voort. Het is dan ook belangrijk om op te merken dat alleen de uitvoering van deze eerste strategielijn op lange termijn niet of nauwelijks extra impulsen zal opleveren. Het bewaakt de status quo en zal deze mogelijk licht verbeteren, maar om in te zetten op een aantrekkelijker vrijetijdsaanbod voor inwoners en toeristen en een extra impuls voor de gemeente is de uitvoering van de volgende strategielijnen noodzakelijk.

Strategielijn 2. Verbinden en versterken

Doel: inwoners uit Boekel en de regio beter bedienen en toeristen langer vasthouden.

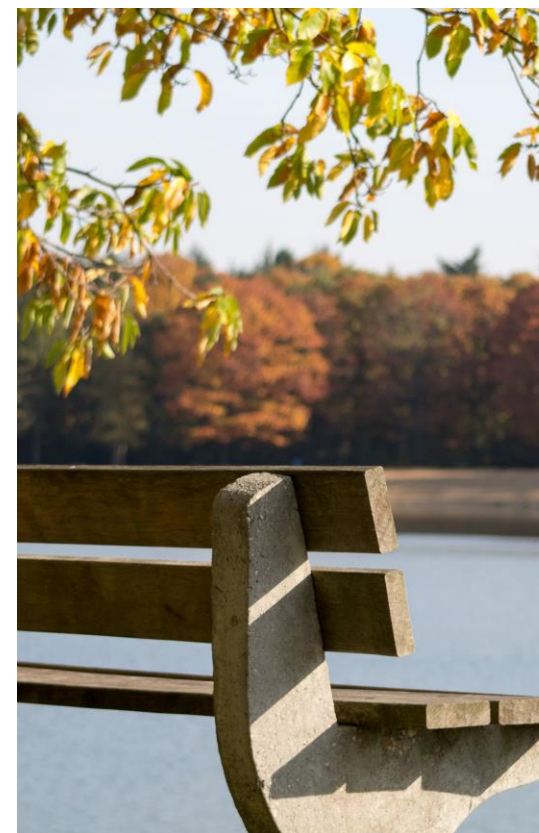
Voor een kleine gemeente als Boekel is er, zeker op cultureel vlak, al best wat aanbod. Het verenigingsleven is actief, er worden jaarrond (culturele) evenementen georganiseerd en er zijn interessante verhalen te vertellen over de cultuurhistorie, bijv. in Venhorst of Huize Padua. Dit aanbod is echter voor een deel verouderd, vaak sterk afhankelijk van (vergrijzende) vrijwilligers en veelal versnipperd. We zetten daarom in op het versterken en verbinden van bestaand aanbod en staan open voor nieuw, kleinschalig aanbod, passend bij de kansrijke doelgroepen (zie hoofdstuk 2.3). Met als doel om onze eigen (nieuwe) inwoner (en die uit omliggende gemeenten) beter te bedienen en toeristen in onze gemeente langer vast te houden.

Wat gaan we doen?

› We verbinden en vergroten de vindbaarheid van al het aanbod in de gemeente om onze inwoners en bezoekers beter te bedienen. Dit doen we allereerst door het opstellen van een aantrekkelijke evenementenkalender. Deze is digitaal te vinden, maar ook maken we een fysieke folder die verspreid wordt onder onze inwoners en bezoekers, o.a. bij verblijfsaccommodaties, Nia Domo en de Horst. Ook verspreiden we de folder onder onze nieuwe inwoners, middels het welkomstpakket. De online vindbaarheid is ook een belangrijk aandachtspunt.

- › Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid voor een of meerdere kleine fysieke informatiepunten, bij voorkeur bij bestaande ondernemers of organisaties. We zoeken de juiste partners en pakken als gemeente een coördinerende rol. De uitvoering ligt bij ondernemers, verenigingen en andere organisaties.
- › Samenwerking met de regio. We zijn als gemeente Boekel geen eiland op zichzelf en zien kansen om te profiteren van onze regio.
  - › Op het gebied van toerisme en recreatie blijven we betrokken bij de verhaallijnen die aansluiten bij het Boekels profiel. Een van de thema's die goed past bij de profilering van de gemeente Boekel is 'voedsel(productie)', waarbij we open staan voor nieuw aanbod wat hierop aansluit. We zien kansen voor onze lokale boerderijen om hierop aan te sluiten, aanhakend op de trends van toenemende populariteit van agrotourisme en duurzaamheid binnen de kortere voedselketens (van boer naar consument).
  - › Het Land van Ravenstein is een interessante regio waar Boekel zich in het zuidelijkste puntje bevindt. Waar mogelijk sluiten we aan op bestaande routes van het Land van Ravenstein. We zien ook volop kansen in de ontwikkeling van het Geopark Peelrand en Maasvallei. Deze thema's sluiten goed aan op het natuurlijke en plattelandskarakter van Boekel.

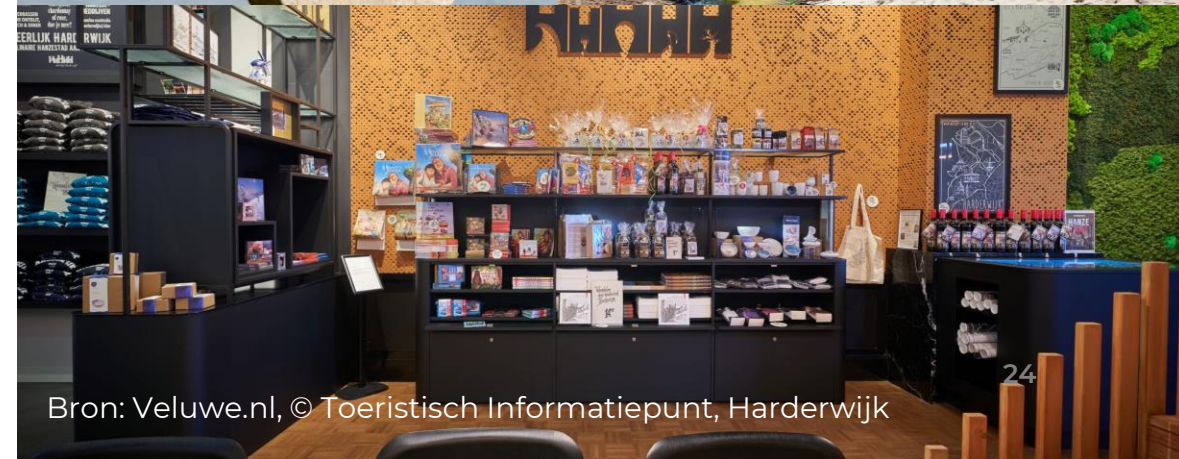
- › We zetten in op het versterken van de kwaliteit van ons huidig aanbod en staan open voor nieuw aanbod:
  - › **Kunst:** we vinden kunst in de openbare ruimte belangrijk en zien de meerwaarde voor onze profilering. De kunstroute die we hebben verbinden we met andere lokale en/of regionale initiatieven.
  - › **Cultuur:** op het gebied van culturele evenementen ondersteunen we de belangrijke, beeldbepalende evenementen in de gemeente, zoals Boecult. Daarbij is aandacht op gebied van duurzaamheid (bijvoorbeeld afvalreductie) een belangrijke voorwaarde. Daarnaast verkennen we de behoefte van onze inwoners naar een meer diverse programmering. We staan open voor nieuwe culturele initiatieven.
  - › **Dagrecreatie:** we staan open voor nieuw dagrecreatief aanbod. Zo zien we kansen voor een horeca onderneming Venhorst, bijv. door de mogelijkheden te onderzoeken om een commerciële functie bij De Horst te beginnen. Ander nieuw aanbod moet passen bij de kansrijke doelgroepen en het gastvrije en actieve karakter van de gemeente Boekel en bij voorkeur onderdeel zijn van de visie De Groene Ladder. Denk hierbij aan sport- en spelvoorzieningen voor jong en oud. Een inspirerend voorbeeld zien we in Het Motorikpark, een bewegingsconcept uit Oostenrijk. Dit is een goed voorbeeld om alle generaties op een uitdagende, maar laagdrempelige manier aan het bewegen te krijgen. Dit vergroot de aantrekkelijkheid van onze leefomgeving en tegelijkertijd de recreatiemogelijkheden.
  - › **Verblijfsrecreatie:** we zetten in op het toeristisch gebruik van verblijfsaccommodaties. We staan open voor het toevoegen van uniek en onderscheidend verblijfsaanbod, qua karakter en schaal passend bij de gewenste doelgroepen voor de gemeente Boekel (de Verbindingszoekers en Harmoniezoekers).

Bron: Motorik-Fun

Bron: Natuurspeeltuin Beverbos

Bron: Veluwe.nl, © Toeristisch Informatiepunt, Harderwijk

Strategielijn 3. Onderscheiden

Doel: nieuwe bezoeksmotieven creëren

Gemeente Boekel ligt op een interessante plek in Brabant: onderdeel van de regio Noordoost Brabant, behorend tot het Land van Ravenstein en liggend aan de Peel. Daarnaast heeft Boekel een centrale ligging tussen enkele grotere steden. Dit maakt gemeente Boekel een fijne uitvalsbasis om de regio te ontdekken, maar zorgt er ook voor dat een eenduidig profiel ontbreekt. Daarom zetten we in op het vertellen van ons eigen verhaal. Vanuit dit verhaal kijken we welke samenwerkingen daarbij passen. We doen dit om de trots van onze eigen inwoners te vergroten en een nieuwe bezoeksmotief voor bezoekers van buiten te creëren.

Wat gaan we doen?

- › We ontwikkelen extra bezoekaanleidingen vanuit ons plattelandskarakter, inspeland op kansrijke trends. Zo zien we kansen vanuit recreatief oogpunt in de agrarische transitie en/of het ontwikkelen van duurzame recreatieve nevenactiviteiten bij plattelandsbedrijven.
- › Ook zetten we verder in op het ontwikkelen van kunst in de openbare ruimte. Hiermee vertellen we ook het verhaal van Boekel, bijv. door het combineren van de poëzie route met kunst in de openbare ruimte en de koppeling te maken met toerisme en recreatie. We sluiten aan op bestaande initiatieven, zoals de kunstroute bij Huize Padua, en ontwikkelen waar mogelijk nieuwe routes.

- › We zetten in op het verhaal van de Peelrandbreuk. Dit doen we al vanuit onze samenwerking in het Geopark Peelhorst en Maasvallei en breiden we uit door de mogelijkheden voor een bezoekerscentrum te onderzoeken. We zetten in op aansluiting binnen de bestaande verhaallijnen van verschillende organisaties, zoals Den Bosch Region. Als stip op de horizon zien we kansen in de realisatie van een Natuurpoort, bijv. bij het Boekels Ven of bij Landgoed Huize Padua. Eventueel gekoppeld aan een bezoekers- en/of educatiecentrum voor het Geopark Peelhorst en Maasvallei.
- › Ten slotte zetten we onze gunstige ligging t.o.v. enkele grote steden in de regio in de etalage. We positioneren Boekel als een prettige uitvalsbasis om de regio te ontdekken, waar toeristen kunnen genieten van de rust van het platteland, terwijl ze ook gemakkelijk toegang hebben tot de culturele en recreatieve mogelijkheden van nabijgelegen steden.

Bron: Natuurmonumenten Bezoekerscentra

Links: Gooi en Vechtstreek, rechts: Dwingelderveld

4.3 ORGANISATIE EN FINANCIËN

Organisatie en financiën vormen belangrijke randvoorwaarden voor een succesvolle uitvoering van deze visie. Sommige projecten die voortkomen uit deze visie zullen om een langere adem vragen dan andere. Borging van deze visie bij verschillende stakeholders is dan ook van groot belang, zodat de gemeente niet alleen staat in de uitvoering. Maar ook is het belangrijk dat de gemeente een passende rol aanneemt, en dus faciliteert waar nodig, en ondernemers de ruimte biedt om te ondernemen.

Organisatie en samenwerking

Vanuit de gesprekken die gevoerd zijn tijdens het proces om deze visie op te stellen is gebleken dat er weinig animo is voor de oprichting van een toeristisch platform. Daarom is het goed om te kijken naar mogelijkheden om samen met de ondernemers, culturele organisaties, organisatoren en andere betrokkenen in gesprek te blijven over deze visie. Hierbij stellen we voor om eens per jaar alle stakeholders uit te nodigen om gezamenlijk de acties en prioriteiten te bespreken. De organisatie van deze bijeenkomst ligt bij de gemeente, maar de acties worden nadrukkelijk met elkaar besproken. Voor de uitvoering van de acties worden werkgroepen gevormd en binnen de werkgroepen

wordt een kartrekker aangewezen. Deze kartrekker houdt de voortgang in de gaten, verdeelt de taken om tot uitvoering te komen en is het aanspreekpunt voor de gemeente. Dit vraagt van iedereen een actieve houding om betrokken te zijn bij de uitvoering. Waar nodig en van toegevoegde waarde zal vertegenwoordiging vanuit de gemeente ook deelnemen in werkgroepen.

Financiering

De uitvoering van deze acties om de ambitie te behalen vraagt om voldoende tijd en middelen. Budgetten zijn nodig voor diverse eenmalige investeringen, maar ook voor structurele zaken, zoals onderhoud, het up to date houden van de (digitale) infrastructuur, evenementenkalender en/of -folder, informatiepunten, etc. Middels een uitvoeringsprogramma zal duidelijk worden welke budgetten nodig zijn voor de verschillende acties. Hieruit kan opgemaakt worden welk budget jaarlijks nodig is om tot uitvoering te komen. Deze uitvoeringsagenda zal reguliere werkzaamheden en uitgaven op het gebied van kunst en cultuur moeten combineren om de totale vrijetijdsector in Boekel door te ontwikkelen.

5

Bijlagen

5.1 BIJLAGE 1. BELEIDSKADERS

Landelijk perspectief

- › **Perspectief 2030 (NBTC Holland Marketing).** Het landelijke perspectief van het NBTC markeerde in 2018 een verandering in het denken over toeristische ontwikkeling in Nederland. Er wordt vanuit een duurzame benadering gekeken waarbij toerisme en recreatie als middel ingezet wordt om maatschappelijke doelen te behalen en niet meer puur vanuit een economische blik. Een belangrijk onderdeel hierbij is dat zowel ondernemers als bewoners betrokken dienen te worden, dat er goed dient te worden ingespeeld op het DNA van het gebied en dat de koppelkansen met andere opgaven en sector optimaal benut worden. Het uitgangspunt is om dit landelijke perspectief als richtinggevend kader aan te houden voor de specifieke opgaven in gemeente Boekel.
- › **Waardevol Toerisme van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli).** In het advies 'Waardevol Toerisme' pleit de Rli voor meer aandacht voor de wederkerige relatie tussen toerisme en de leefomgeving. Overheden moeten de blik niet alleen richten op het economisch profijt, maar er moet ook aandacht zijn voor de balans tussen economie, leefomgeving en samenleving. Voorkomen dient te worden dat de negatieve effecten van toerisme de overhand krijgen en ten koste gaan van de kwaliteit van de bestemming. Het draagvlak voor toerisme onder bewoners is evengoed een belangrijke factor.
- › **Verkenning Agrotourisme (NBTC).** Agrotourisme omvat alle vormen van recreatie en toerisme op nog functionerende boerderijen en tuinderijen. Agrotourisme is een belangrijk onderdeel van integrale gebiedsontwikkeling en kan zorgen voor een betere verbinding tussen

landschap, boer en burger. Hiervoor zijn veelal regionale aanjagers met landelijke verbinding nodig en is er behoefte aan meer inzicht over de doelgroepen voor agrotourisme.

Regionaal perspectief

- › **Levendig Brabant (Provincie Noord-Brabant).** De ambitie voor 2030 is dat cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd bijdragen aan een levendig Brabant voor iedereen. In 2030 is Brabant aantrekkelijk voor inwoners, bezoekers en voor buitenlandse werknemers. Een aantal doelen die centraal staan in het beleid zijn:
  - Passend aanbod voor iedereen, zodat Brabant een fijne plek is om te wonen, recreëren en werken;
  - Inclusief aanbod wat voor iedereen toegankelijk is;
  - Jongeren komen in aanraking met het aanbod van cultuur, erfgoed en sport om zo breed gestimuleerd te worden.
- › **Visie 2022-2025 (Visit Brabant).** VisitBrabant richt zich op drie doelmarkten: Nederland, Duitsland (met name Noordrijn-Westfalen) en België (Vlaanderen). Daarnaast zijn, naast de inwoners van Brabant, drie doelgroepen geformuleerd die het meest kansrijk zijn voor Brabant als geheel:
  - Curious families: dit zijn families met kinderen in de leeftijdscategorie 4-16 jaar.
  - Adventurous millennials: dit zijn veelal jonge stellen zonder kinderen, tot 30 jaar.
  - Active Gen 'X': dit zijn oudere stellen vanaf 50 jaar, zonder thuiswonende kinderen.

Lokaal perspectief

- › **Collegeprogramma 2022-2026 'Gastvrij en Actief'**. De sociale cohesie en de vele verenigingen en stichtingen in de gemeente Boekel bestaan dankzij de inzet van vrijwilligers, die gekoesterd en ondersteund moeten worden. De gemeente wil zoveel mogelijk regeldruk voor verenigingen voorkomen en waar mogelijk verminderen om hun functioneren te vergemakkelijken. Samen met de verenigingen streeft de gemeente naar het betaalbaar en bereikbaar houden van deze voorzieningen. Dit kan worden bereikt door multifunctioneel gebruik van accommodaties en het bundelen van bestuurlijke krachten. Daarnaast wil de gemeente extra aandacht besteden aan toerisme en recreatie. Een focus op de Peelrandbreuk en het initiatief Vrijstaat Land van Ravestein kan daarbij bijdragen aan het creëren van extra werkgelegenheid en voorzieningen.
- › **Gastvrij & actief naar 2030 - strategische visie**. Gemeente Boekel wil de kwaliteit en kwantiteit van verblijfsvoorzieningen, routenetwerken, bewegwijzering en publiekstrekkingen verbeteren. Dit stimuleert ook andere sectoren, zoals de agrarische sector, waar bedrijven toeristisch-recreatieve alternatieven verkennen. Regionale samenwerking is cruciaal voor lokale impact. De gemeente wil door stimulering van recreatie en toerisme een aantrekkelijke plek zijn voor inwoners en bezoekers. Boekel streeft naar bescheiden groei in toeristische infrastructuur en producten. Goede recreatieve voorzieningen verbeteren het woon- en werkklimaat en dragen bij aan het welzijn en de gezondheid. Het huidige voorzieningenniveau blijft behouden door effectief gebouwenbeheer en accommodatiebeleid.

- › **Kunst en cultuur in de Gemeente Boekel 2010 – 2014 (inclusief evaluatie in 2017)**. De gemeente Boekel ondersteunt de culturele sector door particulier initiatief en vrijwilligers te faciliteren en te subsidiëren. De focus ligt op zes culturele disciplines volgens de 'Schijf van Wijn': film, media en letteren, cultureel erfgoed, beeldende kunst/bouwkunst, amateurkunst en kunsteducatie, en podiumkunsten. Doelstellingen voor 2010-2014 waren: culturele vorming van kinderen via de Cultuurloper, betaalbaar muziekonderwijs voor jeugd, stimulering van podiumkunsten door een Boekelse Programmaraad, en zichtbare kunst in openbare ruimte. In de evaluatie van 2017 komt naar voren dat deze doelstellingen grotendeels zijn behaald en daar worden verdiepende acties bij aangegeven voor de toekomst. Samenwerking tussen organisaties moet worden bevorderd en voor een bredere programmering en betere afstemming van activiteiten zorgen.
- › **De Groene Ladder 2011**. De Groene Ladder, tussen Boekel en Gemert, is een boszone waar natuur, landbouw, wonen en recreatie samenkomen. Kenmerken zijn afwisselend landschap, verbinding van Boekel met buitengebied, hoogteverschillen door de Peelrandbreuk, wijstgronden met bijzondere flora en fauna, bedevaartsoord Handel, en zorggemeente Huize Padua. Het gebied heeft uitgebreide fiets- en wandelpaden, maar mist robuustheid, variatie, optimale natuurwaarden, toegankelijkheid, doorkijkjes, duidelijke recreatieve routes, hoogwaardige verblijfsvoorzieningen en kleinschalige horeca. De visie is om de Groene Ladder te ontwikkelen tot een waardevol, samenhangend bos- en natuurgebied met behoud van natuur, cultuurhistorie, rust en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

5.2 BIJLAGE 2. INPUT UIT WERKATELIER

Op donderdag 30 mei is een brede bijeenkomst georganiseerd voor stakeholders in zowel de recreatie en toerisme sector als in de kunst en cultuur sector. Er waren ongeveer 40 mensen aanwezig (incl. organisatie).

Algemene conclusies

- › Aanwezigen waarderen de eigenheid, kleinschaligheid en zelfstandigheid van de gemeente
- › Vrijwilligers/de kracht van de gemeenschap worden geregeld in positieve zin benoemd. Echter blijft bij veel organisaties het vrijwilligerstekort een groot probleem.
- › Het aantal toeristen mag de komende jaren wel stijgen.
- › Er is behoefte aan een fysieke (en digitale) agenda/evenementenkalender waarop terug te vinden is wat er allemaal te doen is. (rol gemeente: coördinerend)
- › Daarnaast wordt een fysiek toeristisch informatiepunt, zoals een VVV, gemist.
- › Deelnemers hebben behoefte aan een AED of EHBO cursus.
- › Basis moet op orde zijn: denk aan staat wandel- en fietspaden, openbare toiletten
- › Ondernemers zouden graag eerder geïnformeerd worden over de toeristenbelasting.
- › De aanwezigen willen liever een paar goede ideeën die worden uitgevoerd, dan heel veel onrealistische plannen.

Samenwerking

- › Bij diverse aanwezig is er behoefte aan een netwerkborrel/evenement eens of twee keer per jaar. Om elkaar te ontmoeten, kennis uit te wisselen en te netwerken. Deze vorm heeft de voorkeur boven een toeristisch platform.
- › Er is de wens voor een meer rode loper beleid vanuit de gemeente: meer ondersteuning en meedenken: wat is er wel mogelijk?
- › De onderlinge samenwerking is over het algemeen goed. De meeste aanwezigen weten elkaar wel te vinden.

Aanbodontwikkeling

- › Er zijn veel mooie gebieden in de gemeente: Perekker (belevingspad), Voskuilenheuvel, Boecult, Peelrandbreuk, Huize Padua, Venhorst.
- › Staat van wandel- en fietspaden is slecht. Onderhoud is nodig.
- › Aanbodontwikkeling is vooral gewenst op kleine schaal.

Professionalisering

- › Er is behoefte aan meer duidelijkheid rondom regelgeving vanuit de gemeente, bijv. door ondersteuning te bieden bij een vergunningaanvraag.
- › Ook is er behoefte aan duidelijkheid over subsidies. Welke zijn er beschikbaar?
- › Er is geen behoefte aan informatie of cursussen vanuit de gemeente m.b.t. professionalisering.

5.3 BIJLAGE 3. VERDIEPING BEZETTINGSGRADEN

Het verblijfsrecreatieve aanbod in de gemeente Boekel is redelijk divers voor een gemeente van de omvang van Boekel maar bestaat uit een beperkt aantal bedrijven. Dit betreft veelal kleinschalige accommodaties en enkele campings (met chalets) met grotere capaciteit. Vanwege het relatief beperkte aantal bedrijven verstrekken we geen specifieke gegevens omtrent bezettingsgraden. Dit heeft met privacy redenen te maken. Wel kunnen we enkele algemene zaken delen die ons opvielen:

- › De bezettingsgraden van de verblijfsaccommodaties zijn berekend op basis van de cijfers over de toeristenbelasting (peiljaar 2023). Hieruit zien we dat de bezettingsgraden voor campings, groepsaccommodaties en B&B's redelijk gemiddeld scoren. Oftewel dat de accommodaties over het algemeen prima gevuld zijn.
- › De toeristische intensiteit in de gemeente Boekel ligt hoger dan gemiddeld in Noordoost Brabant. In Boekel betreft dit namelijk 1,1 overnachting per 100 inwoners t.o.v. 0,75 in Noordoost Brabant¹.
- › Gezien de bezettingsgraad en de toeristische intensiteit blijft er wel ruimte voor nieuwe initiatieven, mits passend bij de schaal van Boekel en bij voorkeur een concept is wat past binnen de contouren van deze visie.
- › Er is nu nog geen vakantiepark in Boekel. Ontwikkeling van een dergelijke accommodatie zou zeker meerwaarde hebben voor Boekel uit oogpunt van jaarrond aanbod en aantrekken van bezoekers van verder weg. Voorwaarde is wel een goed onderbouwd businessplan, een professionele verhuurorganisatie en de waarborg dat permanente bewoning voorkomen wordt.

1. Bron: Factsheet kengetallen Recreatie en Toerisme gemeente Boekel, 2023

5.4 BIJLAGE 4. LEEFSTIJLVINDER

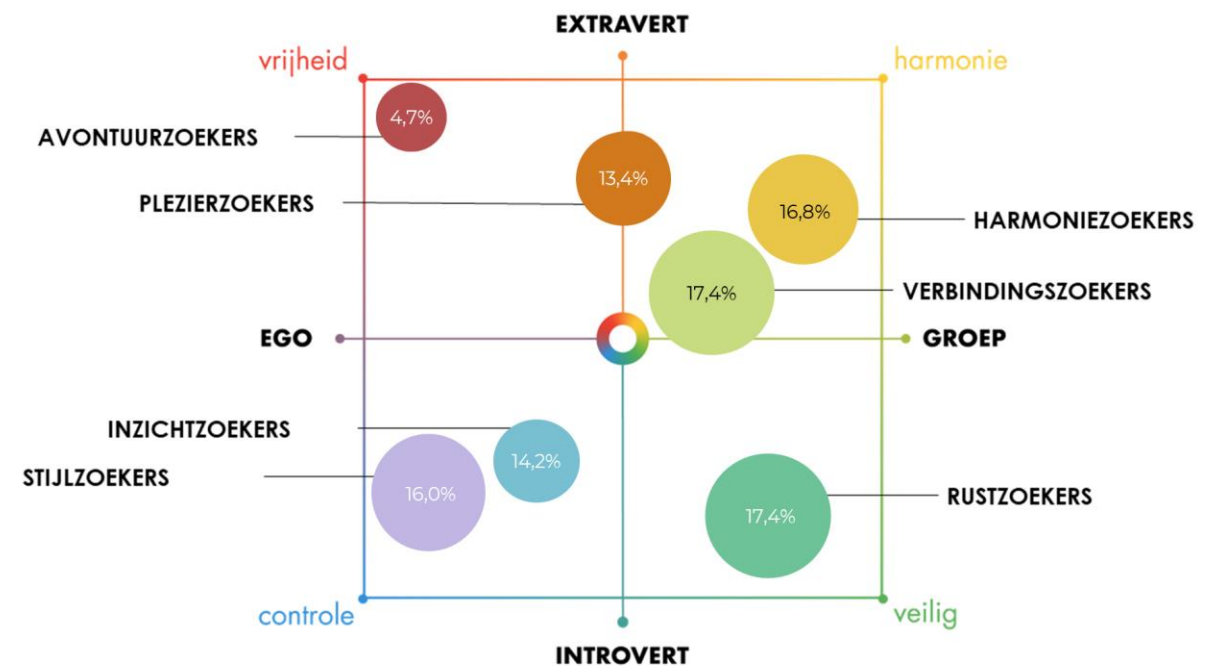
Voor de doelgroepenanalyse wordt gebruik gemaakt van het model van de Leefstijlvinder. Dit is een model wat helpt om mensen in te delen in groepen die sterk op elkaar lijken en is tot stand gekomen op basis van uitgebreid onderzoek van MarketResponse. Figuur 1 geeft het leefstijlenmodel weer. Deze is ingedeeld op basis van twee indelingen:

- ▶ De mate waarin iemand gericht is op het individu versus de groep. Mensen aan de 'ego' kant overwegen vooral de impact op de eigen persoon bij het maken van beslissingen in hun leven. Mensen aan de 'groep' kant overwegen juist meer het belang van de groep in hun beslissingen en gedrag.
- ▶ De manier waarop mensen met emoties omgaan. Mensen aan de introverte kant van het model zijn wat meer ingetogen en houden hun emoties dicht bij henzelf. Mensen aan de extraverte kant van het model zijn juist naar buiten gericht en gaan op een open manier met hun emoties om.

In het leefstijlenmodel komen zeven onderscheidende doelgroepen naar voren, namelijk **Avontuur-**, **Plezier-**, **Harmonie-**, **Verbindings-**, **Rust-**, **Inzicht-**, en **Stijlzoekers**. Deze doelgroepen zijn onderscheidend op het gebied van gedrag, waarden en behoeften met betrekking tot vakantie en vrije tijd. Hoewel iemand nooit helemaal tot één leefstijl behoort, is er meestal wel een dominante groep waar de waarden van een persoon het meest bij passen. De leefstijlvinder is in Nederland de meest gebruikte manier om doelgroepen in kaart te brengen. Dit wordt gedaan op gemeenteniveau, maar ook op het niveau van een stad, dorp en/of postcode. De percentages in Figuur 1 verwijzen naar het percentage inwoners van de gemeente Boekel wat tot deze leefstijl hoort.

Sinds de introductie van het leefstijlenmodel zijn er nog verdiepende onderzoeken geweest naar de voorkeuren van de leefstijlen op het gebied van natuurbeleving en cultuur-en erfgoedbeleving.

Figuur 1 – Model Leefstijlvinder gemeente Boekel

Om de huidige en kansrijke doelgroepen voor de gemeente Boekel te bepalen kijken we naar verschillende aspecten. Ten eerste wordt gekeken naar het profiel van de inwoners van de gemeente. De leefstijl van de eigen inwoners is belangrijk, aangezien een groot deel van de dagrecreatieve bezoeken wordt afgelegd door bezoekers die in de buurt wonen (minder dan 30 minuten reistijd). In het profiel is ook de cultuur- en erfgoedbeleving per leefstijl beschreven. Bij de aanbodanalyse in Hoofdstuk 2.2 is ook de koppeling met de Leefstijlen gemaakt. De ervaring wijst uit dat dit aanbod bepalend is voor de leefstijl van de bezoeker die naar de gemeente komt.

Profiel inwoners gemeente Boekel

- › Er wonen relatief veel **Rustzoekers** in de gemeente Boekel, al ligt het percentage ongeveer gelijk met het algemene beeld in Nederland. Rustzoekers zijn vaak alleenstaand of een stel en recreëren het liefst in hun eigen vertrouwde omgeving. In de vrije tijd gaat deze groep het liefst wandelen of fietsen.
- › De **Verbindingszoeker** is sterk oververtegenwoordigd in de gemeente Boekel. De Verbindingszoekers zijn veelal 50 jaar of ouder, zijn echte cultuur- en natuurliefhebbers en een aanzienlijk deel is gepensioneerd. Deze doelgroep zoekt rustige cultuurbelevingen, zoals erfgoedlocaties of (streek)musea. Verbindingszoekers denken, net als Harmoniezoekers, meer vanuit het groepsgevoel en zoeken daarbinnen activiteiten.
- › De **Harmoniezoeker** is ook meer dan gemiddeld aanwezig in de

gemeente Boekel. De Harmoniezoekers zijn echte familiemensen en gaan dan ook graag op pad met vrienden en familie. Het samenzijn vinden ze belangrijker dan de activiteit die ze doen, gemoedelijkheid en gezelligheid spreekt deze groep erg aan. Deze doelgroep bestaat veelal uit (jonge) gezinnen. Cultureel gezien is een bezoek aan de bioscoop of theater (specifiek musicals en cabaret) dan ook populair.

- › De **Stijlzoeker** is ook een redelijk grote groep in de gemeente Boekel (16%). Dit is een groep die van luxe houdt en graag exclusieve en unieke dingen doet. Activiteiten zoals het bezoeken van wellness of een filmhuis doen zij graag.
- › De **Avontuurzoeker** is sterk ondervertegenwoordigd in de gemeente Boekel. De Avontuurzoeker is creatief en ondernemend en trekt graag zijn/haar eigen plan. Deze doelgroep loopt niet achter de massa aan, maar zoekt nieuwe en authentieke ervaringen. Het is een echte cultuurliefhebber en raakt graag geïnspireerd door middel van culturele activiteiten.
- › De **Plezierzoeker** is ook ondervertegenwoordigd in de gemeente Boekel, maar alsnog procentueel stevig aanwezig. De Plezierzoekers lijken enigszins op de Harmoniezoekers en gaan ook graag samen met anderen op pad, maar bij deze groep staat het plezier hebben centraal. Nieuwe, avontuurlijke dingen beleven, een pretpark bezoeken of naar festivals gaan zijn dingen die de plezierzoeker graag doet.

Natuurbeleving per leefstijl

Plezierzoeker: Samen de natuur in. Gezelligheid, plezier hebben. Actief bezig zijn, terrasjes bezoeken.

Verbindingszoeker: Echte natuurliefhebber, gaat graag naar een bezoekerscentrum of bezoekt een lezing, niet te druk.

Rustzoeker: Zoekt rust, gaat er op uit om het hoofd leeg te maken, goede paden, blijft dicht bij huis.

Inzichtzoeker: Echte wandelaars, observatiehut, smalle paadjes, zoekt verdieping.

Avontuurzoeker: Nieuwe plekken ontdekken, rond struinen, van de paden af. Graag alleen op pad.

Stijlzoeker: Actief, maar ook gezelligheid. Goede horeca is belangrijk. Goed georganiseerd.

Harmoniezoeker: Tijd met en voor anderen, frisse buitenlucht, waardeert picknickplekken, zoekt graag de drukte op.

Cultuur- en erfgoedbeleving per leefstijl

Avontuurzoeker: cultuurliefhebber, wordt graag geïnspireerd, bezoekt alle culturele activiteiten

Plezierzoeker: op zoek naar plezier, bezoekt graag filmhuizen, bioscopen en festivals

Verbindingszoeker: op zoek naar rustige cultuurbeleving, wordt enthousiast van erfgoedlocaties. Bezoekt ook graag theaters en (streek)musea

Harmoniezoeker: gaat vooral samen op pad, bezoekt graag bioscopen of theaters (musicals en cabaret)

Rustzoeker: op zoek naar rust en ontspanning, activiteit in de eigen omgeving, minder geïnteresseerd in cultuur en erfgoed

Stijlzoeker: gaan vaak met anderen op pad voor culturele activiteiten om vermaakt te worden, bezoekt het liefst filmhuizen/bioscopen, erfgoedlocaties en festivals

Inzichtzoeker: bezoekt graag musea en erfgoed, geïnteresseerd in achtergrondinformatie en nieuwe inzichten op doen

5.5 BIJLAGE 5. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN TOERISME EN RECREATIE

› Demografische druk

De demografische druk bestaat uit de groene druk en de grijze druk. De groene druk wordt berekend als het percentage personen jonger dan 20 jaar ten opzichte van het aantal mensen tussen 20 en 64 jaar. De grijze druk wordt berekend als het percentage 65-plussers ten opzichte van het aantal mensen tussen 20 en 64 jaar. Een hoge demografische druk leidt doorgaans tot minder gewerkte uren per inwoner. Daarnaast kan het wat zeggen over de vrijetijdsbesteding. Bij een stijgende groene druk zal het aantal gezinnen hoog zijn en bij een stijgende grijze druk zijn er meer ouderen die over het algemeen ook meer vrijetijd hebben. Beide groepen vragen om een specifieke invulling van het aanbod van vrijetijdsvoorzieningen.

Tussen 1966 en 1994 daalde de demografische druk in Nederland aanzienlijk, voornamelijk vanwege de afname van de groene druk. Na 1994 steeg de demografische druk door een toename in de grijze druk, ook bekend als vergrijzing. In 2022 bedroeg de grijze druk 34% en de totale demografische druk 70%. Volgens de huidige prognoses zullen zowel de grijze druk als de totale demografische druk stijgen tot en met 2042. In dat jaar wordt verwacht dat de grijze druk 48% zal zijn en de totale demografische druk 89%. In de meest recente CBS-cijfers over de inwonerssamenstelling van de gemeente Boekel blijkt dat de demografische druk iets hoger ligt dan gemiddeld in Nederland.

› Hogere absolute besteding 65-plussers

De absolute uitgaven van 65-plussers nemen toe. Hiervoor zijn twee redenen aan te wijzen: de toenemende koopkracht onder 65-plussers en

de hiervoor benoemde vergrijzing van de samenleving. Allereerst zal vooral de groep 65-79 jarigen sterk stijgen, maar vanaf 2025 zal ook het aandeel 80-plussers flink toenemen. Dit betekent ook dat de vakantie- en vrijetijdsbestedingen van Nederlandse 65-plussers snel zullen groeien. Hun bestedingsvermogen is namelijk hoog, er zitten steeds meer tweeverdieners ten opzichte van een aantal jaar geleden. Verdere reizen en luxere accommodaties zijn daardoor in trek. Het leidt ook tot nieuwe reistrends: zo zijn (binnenlandse) fietsvakanties en culinaire reizen populairder. Deze groep zal tijdens de vakantie vaker gebruik maken van vrijetijdsvoorzieningen, maar ook buiten vakanties neemt het gebruik toe. Dit doen de 65-plussers niet alleen zelfstandig of met partner, ook met de kleinkinderen wordt er vaker op uit getrokken.

Ook in onze buurlanden is de vergrijzingstrend zichtbaar. In zowel Duitsland als België is de vergrijzingstrend zelfs al eerder ingezet dan in Nederland. Echter, in Duitsland zal de vergrijzing de komende jaren ook groter blijven terwijl Nederland naar verwachting België zal inhalen.

› Krappe en onzekere arbeidsmarkt

Door de lage werkloosheid en het grote aanbod aan banen is krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Dit kan voor bedrijven leiden tot hogere personeelskosten en moeite met het vinden van geschikt personeel. Het CPB voorspelt bijvoorbeeld dat de contractlonen op middellange termijn met 3% per jaar zullen stijgen (2021). Ook in de omgeving van de gemeente Boekel leeft de noodzaak om in te zetten op het tegengaan van de negatieve gevolgen van krapte op de arbeidsmarkt.

Veel werkgevers hebben moeite om aan voldoende geschikt personeel te komen. Voor de recreatieve sector biedt een krappe arbeidsmarkt overigens ook voordelen. Doordat veel mensen een baan hebben, zijn de uitgaven aan luxeproducten (zoals vrijetijdsvoorzieningen) hoger. Tegelijkertijd heeft de recreatieve sector behoefte aan voldoende personeel. De sector staat bekend om gastvrijheid die voornamelijk door medewerkers wordt gegeven. Bedrijven hebben moeite om dat personeel te vinden. Dit zorgt voor grote zorgen bij ondernemers, maar ook voor het mogelijk (tijdelijk) gedwongen sluiten van de onderneming.

› **Brede welvaart en inclusiviteit**

In Nederland is sinds enkele jaren meer aandacht voor brede welvaart. De drie planbureaus (CPB, PBL en SCP) werken daarom aan manieren om brede welvaart beter te integreren in de begrotings- en verantwoordingsystematiek. Daarnaast brengt het CBS sinds 2018 jaarlijks een Monitor Brede Welvaart. Deze trend zet door binnen gemeenten en zo ook in de vrijetijdseconomie. De vrijetijdseconomie moet niet alleen meer zorgen voor meer bestedingen, maar ook bijdragen aan de welvaart in brede zin. Denk bijvoorbeeld aan een hoog voorzieningenniveau tot aan maatschappelijk verantwoord ondernemen met de creatie van toekomstbestendige banen.

Inclusiviteit is een andere factor die belangrijk is voor een toekomstbestendig bedrijf en gastvrije regio. Toegankelijkheid en/of

inclusiviteit staan hoog op de sociaal maatschappelijke agenda, bij zowel gemeentes/regio's en provincies als bij ondernemers. Voor bepaalde (nieuwe) doelgroepen is toegankelijkheid een must. Denk aan het ontstaan van zorgtoerisme: het aanspreken van gasten met een zorgvraag. Daarnaast is toegankelijkheid is één van de zaken waarover dagrecreatieve bedrijven moeten beschikken.

› **Het platteland is in trek**

Decennialang trokken Nederlanders naar de stad, en zorgden daarmee voor krimp in bepaalde regio's. In sommige steden staat de leefbaarheid, zeker voor economisch minder sterke doelgroepen, echter onder druk. Dit, in combinatie met de switch naar meer digitaal werken en winkelen, maakt dat woonomgevingen die minder stedelijk zijn, worden herontdekt. Het is in deze tijd sterk omgedraaid, een groot deel van de wereldbevolking woont in een stedelijke omgeving en wil daar tijdens de vakantie uit 'ontsnappen'. We zien dat rurale gebieden steeds meer in trek zijn om de vakantie door te brengen. Via Airbnb is het percentage van het aantal woningen dat geboekt is op het platteland de afgelopen 5 jaren bijvoorbeeld gestegen van ongeveer 10% naar ruim 20%. Het rustgevende en misschien wat langzamere leven in deze gebieden is wat toeristen trekt. Even weg uit de dagelijkse drukte. Ook is er steeds meer interesse in de natuur als recreatiegebied, wat ook met name in deze gebieden te vinden is.

› **Transitie agrarische sector**

Generaties lang werd het landschap in Nederland bewerkt door agrariërs. Door de jaren ontstond steeds vaker een mix van verschillende functies in het buitengebied. Woon-, vrijetijds- en agrarische functies lopen door elkaar in het buitengebied. Al jaren wordt er op landelijk niveau discussie gevoerd over de opgaven rondom de agrarische sector. Voor gemeenten die beschikken over een groot buitengebied met veel agrarische activiteit, geldt dat de structuur van het buitengebied gaat veranderen komende jaren. Agrariërs staan voor de uitdaging de transitie te maken naar een meer circulaire, duurzame vorm van landbouw. Dit biedt ook kansen voor ondernemerschap in de vrijetijdssector, bijvoorbeeld voor de verkoop van streekproducten, het aanbieden van horeca en het aanleggen van boerenlandpaden. Het leggen van slimme verbindingen tussen de agrarische en toeristische sector wordt steeds vaker gedaan en blijft kansrijk (bijv. overnachten bij de boer als nevenactiviteit).

5.6 BIJLAGE 6. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN KUNST EN CULTUUR

› Participatie en bezoek herstelt, maar blijft onder druk

De cultuurparticipatie in Nederland is door de coronapandemie tijdelijk ingezakt, maar vertoonde in 2022 bijna weer het niveau van voor de pandemie (2018/2019). Verwacht wordt dat deze trend zich in 2023 en 2024 zal voortzetten, hoewel hier nog geen cijfers over beschikbaar zijn. De volgende tweejaarlijkse monitor, met gegevens over 2024, zal in 2025 verschijnen.

De coronapandemie had een significante impact op cultuurbezoeken, aangezien veel activiteiten niet bezocht konden worden. In 2022 was echter een herstel zichtbaar: 87 procent van de Nederlanders bezocht een of meer culturele activiteiten, bijna gelijk aan de 90 procent in 2018. Het gemiddelde aantal bezoeken per persoon bleef echter lager: 16 bezoeken in 2022 vergeleken met 18 voor corona. Erfgoedbezoeken zijn snel terug op het niveau van 2018 gekomen, terwijl kunstbezoeken nog niet volledig hersteld zijn. Met name filmbezoek bleef achter, met een participatie van 57 procent in 2022 ten opzichte van 68 procent in 2018. Bibliotheekbezoek vertoonde in 2022 dat 34 procent van de Nederlanders van zes jaar en ouder weleens een bibliotheek bezocht, en 24 procent deed dit drie keer of vaker per jaar. Dit ligt nog onder het niveau van 40 procent in 2018. Het is onzeker of bibliotheekbezoek weer zal stijgen, ondanks extra inspanningen van de overheid.

De consumptie van cultuur had minder te lijden onder de coronapandemie en kende mogelijk zelfs positieve effecten. Sinds 2012 geeft ongeveer 80 procent van de Nederlanders aan in de afgelopen 12 maanden gelezen te hebben, met een verschuiving van gedrukte boeken

naar e-boeken. Radio blijft de meest gebruikte vorm om naar muziek te luisteren, hoewel er een lichte daling zichtbaar is en streamingdiensten terrein winnen. In totaal luistert 88 procent van de Nederlanders naar muziek. Buiten bioscopen en filmhuizen worden films het vaakst bekeken via streamingdiensten. 89 procent van de Nederlanders kijkt wel eens een film, serie of documentaire, een constant aantal in 2020 en 2022.

In de actieve beoefening van cultuur is een licht effect van corona zichtbaar, met een algemene tendens naar herstel tot het niveau van 2018. Bij podiumkunsten is de participatie in 2022 hoger dan in 2018, waarbij vooral zingen (29 procent) en een instrument bespelen (21 procent) populair zijn. Binnen de beeldende kunst zijn tekenen, schilderen en grafische beeldvorming populairder geworden, met een stijging van 23 procent in 2012 naar 26 procent in 2022. Onderzoek naar historische gebeurtenissen of personen (21 procent) en lokale of regionale geschiedenis (15 procent) blijft populair. Films maken, videokunst en grafisch werk werden door 21 procent van de Nederlanders beoefend in 2022, en het schrijven van verhalen, gedichten en weblogs door 13 procent.

Samenvattend toont de analyse dat cultuurparticipatie in Nederland na een tijdelijke inzinking door corona tekenen van herstel vertoont, met een verwachte verdere stijging in de komende jaren. Toch staat het momenteel nog onder druk en zal vooral toekomstig beleid tot herstel moeten leiden.

› **Meer financieel-organisatorische problemen (regels, kostenstijgingen, bezuinigingen)**

Door gebrek aan financiële speelruimte en andere politieke keuzes dreigen bezuinigingen in de culturele sector. Tegelijkertijd erkennen steeds meer gemeenten de belangrijke rol van kunst en cultuur in diverse domeinen zoals onderwijs en educatie, mentale gezondheid en het sociale domein, het fysieke domein (bijvoorbeeld het aantrekkelijker maken van wijken en buurten), en de stimulering van de lokale economie.

Culturele instellingen bevinden zich in een steeds moeilijker financiële situatie. Dit is deels te wijten aan de tijdelijke terugval van bezoekersaantallen tijdens de coronapandemie, maar vooral aan structurele factoren zoals een afname van subsidies en sterk stijgende kosten, waaronder energie, duurzaamheid en personeel. Uit het Berenschot rapport 'In de schijnwerpers' blijkt dat hoewel de inkomsten van de culturele sector tussen 2005 en 2019 met 22% toenamen, deze groei aanzienlijk achterbleef bij de stijging van het BBP en de overheidsuitgaven, die respectievelijk met 48% en 46% toenamen.

De toenemende complexiteit binnen culturele organisaties, veroorzaakt door strengere wettelijke eisen en regelgeving op het gebied van banken, veiligheid, inclusiviteit en duurzaamheid, in combinatie met de eerder genoemde financiële uitdagingen, maakt professionele ondersteuning op termijn vaak noodzakelijk om te kunnen overleven. De zoektocht naar nieuwe, aanvullende verdienmodellen blijkt in de praktijk vaak moeilijker

dan verwacht. Culturele fondsen (zowel op nationaal als provinciaal niveau) en andere maatschappelijke opdrachtgevers binnen de overheid lijken de meest kansrijke opties te bieden. Echter, deze opties vragen veel tijd en inzet van mensen en middelen om succesvol te kunnen worden benut.

Daarnaast werken culturele instellingen actief aan duurzaamheid, zowel inhoudelijk bij de keuze van thema's en programmering als op praktisch vlak. Voorbeelden hiervan zijn de opwekking van groene stroom, gescheiden afvalinzameling en de installatie van laadfaciliteiten voor elektrische auto's en fietsen.

› **Cultuur voor een bredere doelgroep toegankelijk**

De afgelopen jaren is de 'cultuurparticipatie' toegenomen. Steeds meer mensen zijn geïnteresseerd in de cultuursector. De waarde van cultuur wordt vaker aangetoond en de kosten t.o.v. de baten worden positiever. Ook het feit dat mensen in hun vrije tijd graag betekenisvol recreëren speelt mee. Mensen willen ook in hun vrije tijd graag leren en deze nuttig doorbrengen. Cultuur helpt hierbij. De overheid, die de cultuursector de afgelopen jaren steeds vaker tegemoet kwam, speelt hierin een grote rol. Dat beleid is nu echter onzeker. Bij de vorming van het huidige kabinet is voorgesteld om de BTW op culturele activiteiten te verhogen. Dit zal juist gaan zorgen voor minder toegankelijkheid voor veel doelgroepen.

› **Afhankelijkheid vrijwilligers is groot, binding neemt af**

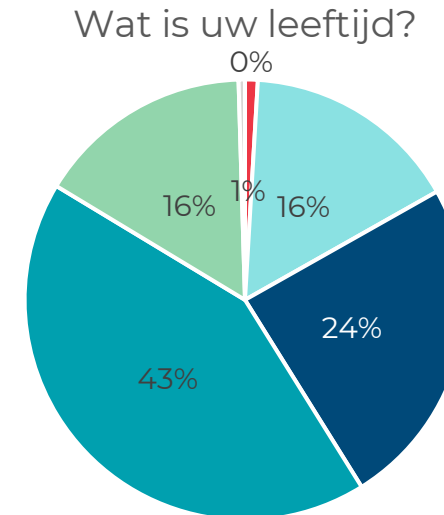
In de Nederlandse sector 'kunst en cultuur' is een trend zichtbaar waarbij het aantal vrijwilligers afneemt, terwijl de afhankelijkheid van deze vrijwilligers groot blijft. In 2022 gaf 53 procent van de Nederlanders aan tevreden te zijn met het culturele aanbod in hun woonomgeving, wat een breed draagvlak aantoont. Veel mensen ondersteunen de sector doormiddel van vrijwilligerswerk, donaties of lidmaatschappen. Vrijwilligerswerk is in aantal vrijwilligers na een dip door de coronapandemie weer terug op het niveau van 2012, maar donaties en lidmaatschappen dalen nog steeds. Wel is in de tussentijd ook de vorm van vrijwilligerswerk veranderd, waardoor er eigenlijk nu meer vrijwilligers nodig zijn dan in 2012. Dat het na corona weer is gaan stijgen is positief, maar organisaties staan vaak alsnog voor een grote uitdaging.

Vrijwilligers zijn cruciaal, vooral in de muzieksector, erfgoed en oude kunst en festivals. Echter, de druk op vrijwilligers neemt toe door factoren zoals latere pensioenleeftijden en toenemende zorgtaken, wat leidt tot een afname in de tijdsinzet per vrijwilliger. Daarnaast verandert de dynamiek: vrijwilligers zijn jonger, wisselen sneller van organisatie en blijven minder lang betrokken. Deze ontwikkelingen vormen een uitdaging voor culturele instellingen, die voortdurend nieuwe vrijwilligers moeten werven en opleiden om hun activiteiten draaiende te houden. Ondanks het brede draagvlak en de heropleving van vrijwilligerswerk, vraagt de veranderende en afnemende inzet om innovatieve strategieën om de continuïteit en stabiliteit van vrijwillige inzet te waarborgen.

5.7 BIJLAGE 7. RESULTATEN INWONERSENQUÊTE

De inwonersenquête is uitgezet onder inwoners van de Gemeente Boekel. In totaal is enquête door 214 inwoners ingevuld, wat een goed beeld geeft van de bevolking in de gemeente Boekel. Omdat er gelijktijdig een onderzoek uitstond naar het groenbeleid van de gemeente Boekel door Idverde, is besloten de vragenlijsten samen te voegen. Dit kan invloed hebben gehad op de resultaten in de enquête, aangezien beide soms een specifieke doelgroep aanspreken.

Onderwerp	Aantal
Totaal response	214
Postcodes Boekel	191 (89%)
Postcodes Venhorst	23 (11%)

- 21_jaar_of_jonger
- 22_t/m_35_jaar
- 36_t/m_50_jaar
- 51_t/m_65_jaar
- 66_jaar_of_ouder
- Zeg_ik_liever_niet

Identiteit gemeente Boekel

Allereerst hebben we inwoners gevraagd om Boekel in drie woorden te omschrijven. Daarbij valt op dat de kernwoorden van de gemeente: 'actief en gastvrij' beide vaak terugkomen. Hoe groter het woord in de woordenwolk hieronder, hoe vaker het is genoemd. Verder valt 'veel' op, wat vaak betrekking heeft op het aantal activiteiten. Ook de zelfstandigheid van de gemeente wordt vaak genoemd door inwoners als positief punt. We vroegen ook wat bewoners vaak in hun vrijetijd ondernemen, daarbij staan wandelen en fietsen met stip op één.

Beschrijf Boekel in 3 woorden

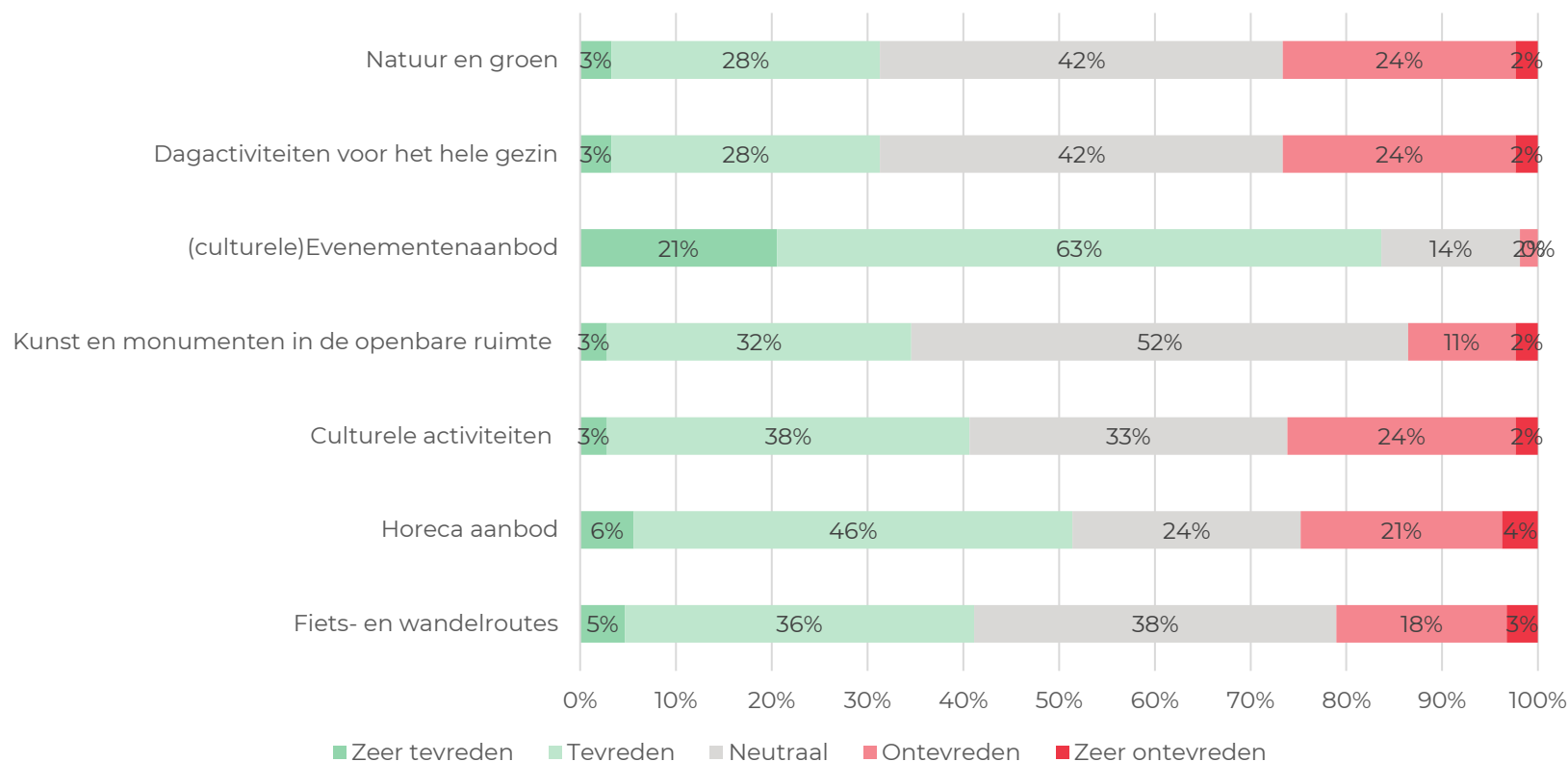
Vrijtijdsactiviteiten in Boekel als inwoner

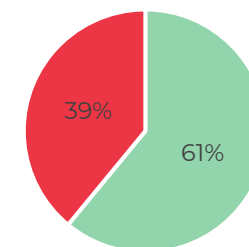
Aanbod

Onderstaande resultaten hebben betrekking op de tevredenheid over het huidige toeristische, recreatieve en culturele aanbod. Over het algemeen is men tevreden, vooral op het gebied van (cultureel)evenementaanbod. De rest van de onderwerpen heeft een vergelijkbaar tevredenheidsniveau van elkaar. Meer dan 60% geeft aan niets te missen in het huidige aanbod. De 40% die wel wat mist refereert vooral aan zwemmogelijkheden, goede fiets- en wandelroutes, een vrijetijds/wandelpark en/of een (binnen)speeltuinen- of voorziening.

Tevredenheid aspecten T&R en K&C

Suggesties aanbod T&R of K&C

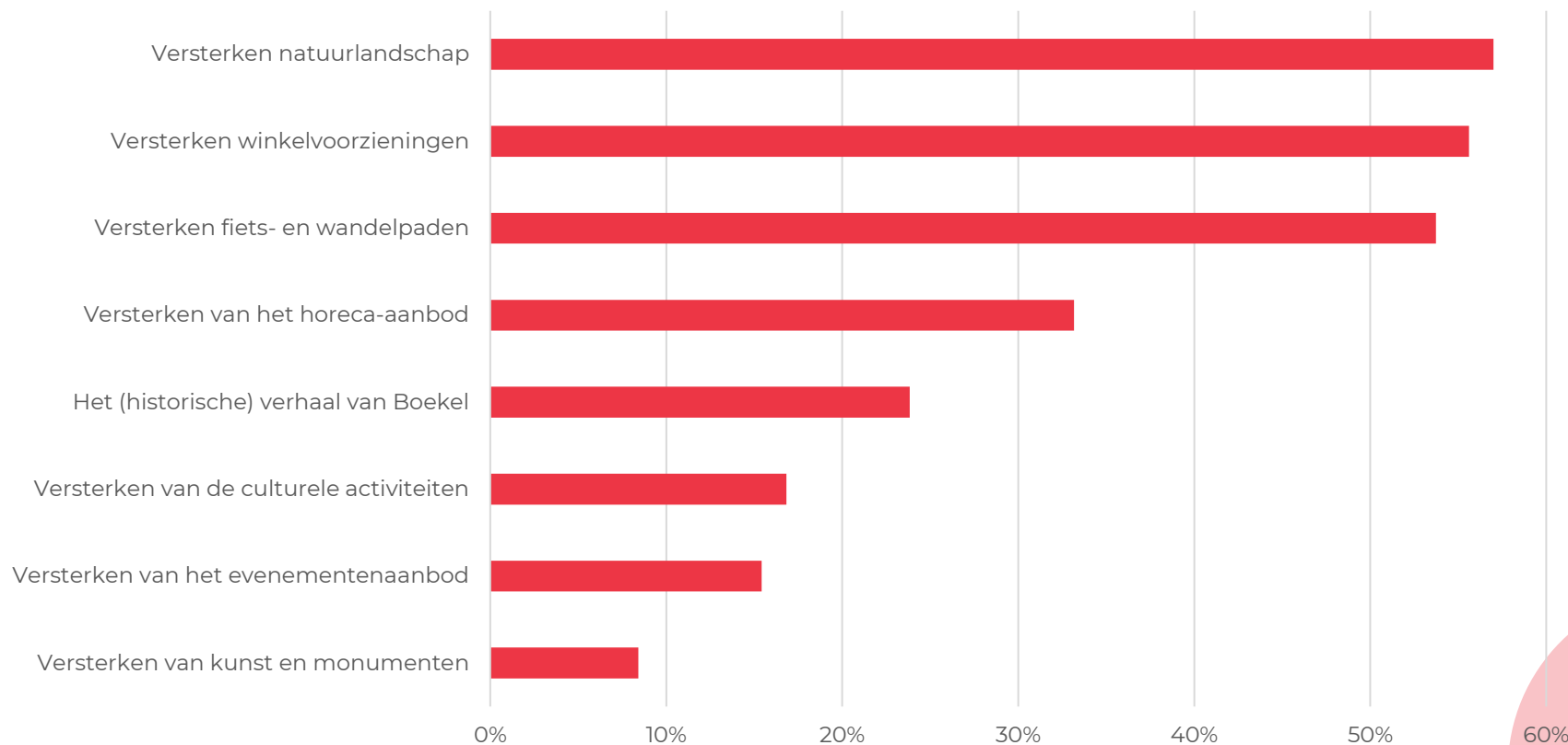

- Tevreden, mist niets in het aanbod
- Mist wel iets in het aanbod

Visie

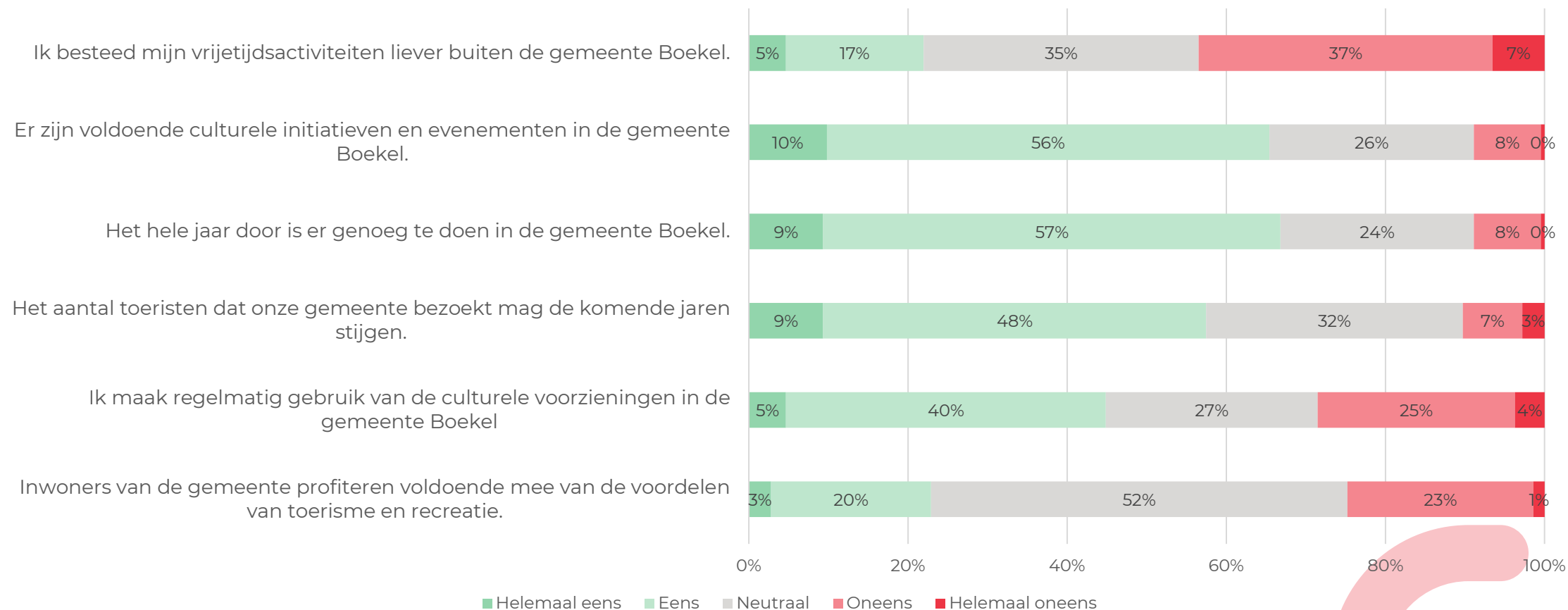
Inwoners geven aan dat ze het belangrijk vinden dat het versterken van het natuurlandschap, winkelvoorzieningen en fiets- en wandelpaden moet terugkomen in de visie. Daarnaast heeft ook 24% van de respondenten het versterken van het (historische) verhaal van Boekel als belangrijk punt meegenomen.

Welke onderwerpen moeten terugkomen in de visie T&R en K&C
(meerdere antwoorden mogelijk)

Stellingen

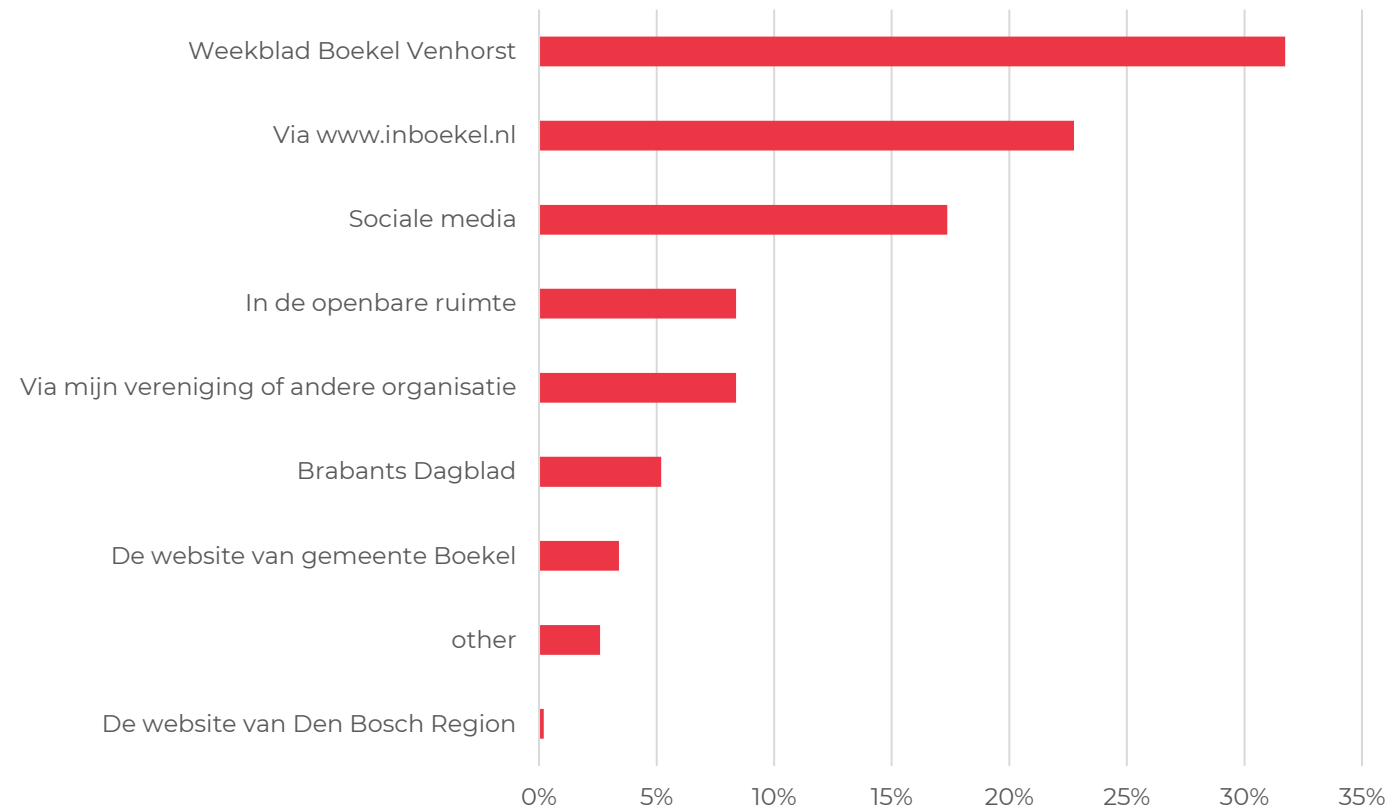
Door middel van stellingen is een beeld te geven over het sentiment onder inwoners. Wat opvalt is dat men tevreden is over het aanbod van evenementen en andere culturele initiatieven. Ook vindt het merendeel dat er het hele jaar voldoende te ondernemen is. Inwoners van de gemeente Boekel staan ook positief ten opzichte van het aantrekken van meer toeristen, ruim 56% is het daar (helemaal) mee eens. Het is wel zaak om inwoners meer mee te laten profiteren van de voordelen van toerisme en recreatie, daar zijn inwoners heel neutraal of zelfs ontevreden over.

Communicatiemiddelen

Als laatst is gevraagd hoe bewoners aan informatie komen over allerlei activiteiten op het gebied van toerisme & recreatie en kunst & cultuur. Daaruit blijkt dat het weekblad nog het vaakst wordt genoemd. Daarnaast gebruiken heel veel mensen de website www.inboekel.nl. Hieruit blijkt dat vooral lokale communicatie nog het best aansluit bij de behoefte van inwoners.

Hoe kom je vooral aan informatie over bijvoorbeeld evenementen, wandelroutes of theatervoorstellingen

5.8 BIJLAGE 8. SWOT-ANALYSES

Recreatie en toerisme

Sterkte

- › Ligging aan de Peelrandbreuk
- › Veel groene recreatieruimte (o.a. Voskuilenheuvel) en koppeling met natuureducatie wordt gemaakt bij de Perekker
- › Gelegen in het Land van Ravenstein
- › Actieve en betrokken inwoners, dorpsgevoel is sterk aanwezig
- › Gastvrij

Zwakte

- › Verouderd aanbod
- › Beperkte verblijfscapaciteit
- › Weinig diversiteit in verblijfsrecreatie
- › Ontbreken van een eigen toeristisch bezoeksprofiel
- › Ontbreken van een duidelijk toeristisch profiel

Bedreiging

- › Beperkte kritische massa, waardoor de drempel om iets te beginnen erg hoog is.
- › Niet-toeristisch gebruik van verblijfsaccommodaties
- › Toeristisch weinig onderscheidend, risico om overal buiten te vallen als gemeente
- › Recreatieve infrastructuur in buitengebied niet altijd even veilig

Kans

- › Ontwikkelen van visie de Groene Ladder (o.a. ontwikkeling van Boekels Ven en mogelijke realisatie natuurpoort)
- › Huize Padua door ontwikkelen, o.a. met horeca en kleinschalig verblijf
- › Transitie landbouw (bijv. recreatief medegebruik)
- › Mogelijke UNESCO status Peel en Maas
- › Vertellen van de verhalen van het Land van Ravenstein
- › Aanbod wat er is met elkaar verbinden.

Kunst en cultuur

Sterkte

- › Sterk ontwikkelde beoefening van kunst en cultuur, vooral op het gebied van koren, amateur theater.
- › Sterk ontwikkeld verenigingsleven, bijv. carnavalsverenigingen.
- › Aanwezigheid van gemeenschapshuis met brede (culturele) programmering en mogelijkheden
- › Aanwezigheid van een bibliotheek

Zwakte

- › Sterk afhankelijk van vrijwilligers
- › Ontbreken van professioneel aanbod (bijv. op het gebied van film, musea) en ondersteuning
- › Aanbod wat er is, is erg versnipperd.
- › Kunst en cultuur aanbod erg afhankelijk van eigen inwoners

Bedreiging

- › Mogelijke bezuinigingen op lokaal niveau
- › Btw-verhoging op landelijk niveau
- › Het vinden van vrijwilligers, o.a. door verhoging pensioenleeftijd (waardoor mensen langer werken en daardoor minder tijd hebben voor vrijwilligerswerk)
- › Toenemende wet- en regelgeving
- › Oplopende kosten huisvesting (onderhoud, energieprijzen)

Kans

- › Koppeling met andere beleidsvelden (kunst en cultuur inzetten om andere maatschappelijke doelen te halen)
- › Kunst en cultuur integreren in het toeristisch-recreatief product, verbinding maken.
- › Poëzie route combineren met kunst in de openbare ruimte en koppeling maken met toerisme en recreatie (bijv. Watou in België)
- › Betrekken van jongeren bij kunst en cultuur

Dit rapport is met uiterste zorgvuldigheid tot stand gekomen op basis van deskundig onderzoek. Onderhavig rapport bevat een weergave en interpretatie van (delen van de) onderzoeksresultaten. Het is anderen toegestaan om (delen van) het rapport en gehanteerde methodieken en modellen te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren zolang Ginder als maker van het werk wordt vermeld en het werk niet commercieel wordt gebruikt.

Kernteam vanuit Ginder
Saskia Veenstra
Gré Beekers
Timo van Boekel

GINDER
Brugstraat 1a
5211 VS 's-Hertogenbosch
T: 088 210 02 00
E: info@wijzijnginder.nl
I: wijzijnginder.nl

